దేవదాసి

1

నాటిరాత్రి కార్తికేయ దేవాలయంలో దేవదాసి వకుళమాలిక నృత్యోత్సవం. ఆ ఉత్సవం ప్రారంభమై అయిదారు రోజులే అయింది. అయినా పౌండ్రవర్ధన నగర పౌరుల హృదయాలలో ఆ వార్త కార్చిచ్చులా వ్యాపించి వారి లోలోపలి యౌవనోన్మాదాలు రేకెత్తించింది!

వకుళమాలిక ఆవేళ అపరాహ్ణం అంతా అలంకరణంతోనే గడిపివేసింది. చెలికత్తె కమల ఆమె కెన్నెన్నోమారు అలంకరించింది. జడగంటలు, ముత్యాలహారాలు, ఇతరాలంకారాలు సరికొత్త తీరులతో సరిదిద్దింది. అయినా వకుళమాలిక కవేమీ నచ్చలేదు!

కమల మళ్ళీ మొదటినుంచీ అలంకరణ ప్రారంభించింది. అయినా వకుళమాలిక ఏవేవో వంకలు పెడుతూనే ఉంది. కమల కిక ప్రాణం విసిగిపోయింది.

ఒక కుంచికతో ఆమె పాదాలకు మందారవర్ణం అత్తుక పూసింది. ఆ చరణాలకు పైపైన చిన్న చిన్న జాజిపూల చిత్తరువులు చిత్రించింది. వకుళమాలిక కా పూలరేకుల తీరు అంతగా నచ్చలేదు! కమల కేమీ పాలుపోలేదు.

కుంచిక లాక్షారసపాత్రికలో ఉంచి ఒక చిరునవ్వు చిలకరించి మెల్లిగా అడిగింది: "ఏమిటే! వకుళా! ఈ సన్నాహం అంతా! ఏమిటి కథ!"

వకుళమాలిక దానికి తిన్నగా సమాధానం చెప్పలేదు.

"త్వరగా కానీ! అప్పుడే సూర్యాస్తమానం కూడా అయిపోయింది! ఈ వేళ కూడ మించిపోతూంది!"

కమల ఆమెకేసి అలాగే కొంటెగా చూసింది. అంతేగాని అలంకరణ సాగలేదు. అది అక్కడే నిలిచిపోయింది. కమల ఆమెకేసి బాగా పరిశీలనగా చూసి—

"నాకు కూడా తెలియనీయకుండా దాచి వేస్తున్నావా! సరేలే!" అంది.

వకుళమాలిక కిక వేరేదారి కనబడలేదు!

"నేనొక మాట అడుగుతాను గాని—వేళాకోళం చెయ్యవుగదా!"

"నిజం చెబితే, నీవు వేళాకోళంలాగే కనబడుతుందిలే!"

"సరే! కాని, నీ కెప్పుడయినా ఎవరి మీదయినా అనురాగం కలిగిందా?"

"అనురాగమా? అంటే!"

కమల పకపకా నవ్వింది.

"చాల్చాలులే కొంటె వేషాలు!"

"నిజమే! నే నింతవర కెప్పుడూ ఈ మాట వినలేదు. అయినాగాని మన కనురాగాలు ఏమిటే! నీకేమైనా మతిగాని పోయిందా?"

వకుళమాలిక ఒక నిట్టూర్పు విడిచింది. తరవాత ఆమె అరచేతిపై చెక్కిలి ఆన్చి ఎదురుగా గాలిలో మెల్లిగా కదలాడే పంచరంగుల చిలక బంగారు పంజరంకేసి పరధ్యానంగా చూసింది.

కమల మళ్ళీ ఆమె పాదాలపై లాక్షా చిత్రణం మొదలు పెట్టింది.

వకుళమాలిక కొంత సేపటిదాకా ఆమె చిత్తరువుల సొగసు పరిశీలించింది. అంతేగాని ఏమీ మాట్లాడలేదు.

అది కార్తికమాసం. సాయంకాలం మంచు ముసుగులో నగరంలో కార్తీక దీప తోరణాల వెలుగులు కొంచెం కొనలు దేరాయి. సమీప దేవాలయాల్లో నృత్యోత్సవ కోలాహలాలు వినవస్తున్నాయి. కమల అలాగే ఎంతో శ్రద్ధగా ఆమె పాదాలపై లత్తుక చిత్తరువులు చిత్రించింది. అంతలో ఆమె శిరస్సుపై ఒక వేడి కన్నీటిచుక్క పడింది.

కమల తల పైకెత్తి చూచింది. వకుళమాలిక చెక్కిళ్లపై ఇంకొక కన్నీటి చుక్క దిగజారింది.

"నీకు నిజంగా మతిపోయింది! సందేహం లేదు!" అన్నది కమల అలాగే కొంటెగా చూస్తూ.

వకుళమాలిక కొంత లేని నవ్వు తెచ్చుకొని పైపై కొక చిరునవ్వు చిలకరించింది.

"నా మతికేంగాని, ఆ సంగతి తేల్చావా?"

"ఏ సంగతి?"

"ఆ రాజకుమారుని సంగతి"

"అతడేమి అంతటి రాజకుమారుడు కాదులే! కాశ్మీర చక్రవర్తి జయాపీడ దేవుని పదాతిసైన్యంలో సామాన్య యోధుడుగా ఉండేవాడట! ఇక ఇప్పుడది లేదు!"

"మరి పేరో!"

"విజయవర్మ"

"విజయవర్మా! చక్కని పేరే! అయితే క్షత్రియ కుమారుడేనన్నమాట!"

"కాని రాజకుమారుడు మాత్రం కాదు!"

"ఇవన్నీ నీ కెలా తెలిశాయో!"

"కర్ణాకర్ణిగానే విన్నాను."

"ఇంతా చేసి నీ వాయనతో మాట్లాడనే లేదా?"

"లేదు!"

"ఏదో వ్రతంపట్టి పుణ్యతీర్థాలు సేవిస్తున్నాడట! ఆ వ్రతం ఉద్యాపన కావాలట!"

వకుళమాలిక కొక్కసారిగా చిరాకు తలకెక్కింది.

"మగరాయడికీ వ్రతాలు, ఉద్యాపనలు ఏమిటే!"

"అదేమి విడ్డూరమోనమ్మా! నాకేం తెలుసు!"

"ఇందులో నీ కల్పన కొంత!"

"చివరికిదంతా నా మీదే విరుచుకుపడుతుందని ముందే తెలుసులే!"

అని కమల మాలతి బిగించింది. తరవాత అత్తుక చిత్తరువులు కూడా ముగించింది. పిమ్మట ముంగురులలో ముత్యాల అలంకరణ ఉపక్రమించింది.

వకుళమాలిక మళ్ళీ అడిగింది: "మరి నేటి రాత్రి నృత్యోత్సవానికి ఆయన వచ్చేనా?"

"ఆ మగరాయుడి కంతకన్నా వేరే రాచకార్యమేమీ ఉన్నట్లు కనబడదే!"

"అయితే—అంత బెట్టెందుకో!"

"నిజమే మరి! దేనికయినా పట్టు విడుపు ఉండాలి!"

కమల అలంకరణ అంతా చాలావరకు ముగిసిపోయింది. అంతలో ఒక పరిచారిక బంగారు పళ్లెరములో సరికొత్త నగలు, రత్నహారాలు, చీని-చీనాంబరాలు తీసుకు వచ్చి వకుళమాలిక పాదాలకు దగ్గరగా రత్న కంబళంమీద ఉంచింది. ఆమె అదిచూచి నిర్ఘాంతపోయింది.

"ఎవరే ఇవి పంపినవారు?"

"అమ్మగారు!"

"అవునులే! పైవారి మాట అడుగుతున్నాను!"

"శ్రేష్ఠి చందనగుప్తుడు!"

"ఇక ఇలాంటివి తీసుకురావద్దని నీతో చెప్పలేదా!"

పరిచారిక వాడలి పోయింది.

"అవునమ్మా! చెప్పారు! కాని అమ్మగారు మీతో మరిమరీ చెప్పమని పంపించారు!"

కమల ఆ కానుకలకేసి చూసింది. ఆమె కళ్ళు చెదిరిపోయాయి. మెల్లిగా దేవదాసి అలంకరణ ముగించివేస్తూ ఇలాగంది:

"చందనగుప్తుడు సార్థవాహవ్యాపారంలో కోటికి పడగెత్తిన కుబేరుడు! తెలిసిందా!"

"అయితే?"

"వకుళా! నా మాట వినవుగాని—ఉన్నమాట అనేస్తున్నాను! సిరిరా మోకాలొడ్డుతున్నావే ఈవేళ!"

వకుళమాలిక దురుసుగా సమాధానము చెప్పింది:

"సరే! నీ పని కానీ! చీరసింగారం అయేసరికి ఊరు మాటు మణిగిపోతుంది!"

కమల మరి మాట్లాడడానికి సాహసించలేదు!

ఇంతలో ఇంకొక పరిచారిక వచ్చి బెదిరిపోతూ ఇలా విన్నవించింది:

"అమ్మగారెలాగయినా ఒక్కసారి లోపలికి రమ్మంటున్నారు."

"నే నిప్పుడు కాలైనా కదపడానికి వీలులేదు! ఉత్సవానికి వేళ మించిపోయిందని చెప్పు! పో!"

ఆ పరిచారిక కాలి బొటనవ్రేలితో నేలమీద రాస్తూ అలాగే నిలుచుండిపోయింది.

"ఏం, కదలవేం? మాట వినపడడంలేదా?"

ఆ పరిచారిక లోపలికి వెళ్ళిపోయింది.

కమల అలంకారం ముగించి ఒక సువర్ణదర్పణం చేతపట్టుకుని ఆమె ముందు నిలబడింది.

ఇంతలో ఇంతకుపూర్వం వెళ్ళిన పరిచారిక మళ్ళీ తిరిగివచ్చి, బెదురుతూ బెదురుతూ దేవదాసి కెదురుగా నిలబడింది. వకుళమాలిక మండిపడింది.

"ఏం! మళ్ళీ ఎందుకు వచ్చావే?"

"శ్రేష్ఠి చందనగుప్తులు మీకోసం వేచి ఉన్నారట! అమ్మగారా రాకొత్తనగ అలంకరించుకొని ఎలాగయినా ఒక్కసారి లోపలికి రమ్మన్నారు!"

వకుళమాలిక పాదాలదగ్గర ఆ బంగారుపళ్ళెం ఆ సరికొత్తనగలతో తళతళా మెరిసింది. ఆమె ఒకసారి వాటికేసి చూసింది. వకుళ లోలోపలి కోపం రెచ్చిపోయింది.

"ఇప్పుడు వీలుపడదని చెప్పు! నా కివ్వేవీ అక్కరలేదు! పో! తీసుకుపో!"

పరిచారిక తటపటాయించి—

"అమ్మగారు నొక్కి నొక్కి చెప్పమన్నారు" అంది.

అంతే! వకుళమాలిక ఆ పళ్ళెం అంచుమీద కాలికొద్దీ ఒక్క తాపు తన్నింది! అది ఎదురుగా ఉన్న గోడకు తగిలి ఠంగని మోగింది! నగలు నాలుగుమూలలా చెదిరిపోయాయి.

"పో! తీసుకుపో! ఆ పళ్ళెం! మరి నా ఎదుట నిలబడకు!" అని అరిచింది దేవదాసి. ఆ పరిచారిక చిందర వందరగా చెదిరిన ముత్యాల హారాలా పళ్ళెంలో పదిలపరిచి, అది చేత పుచ్చుకుని తొందర తొందరగా అక్కడినించి వెళ్ళిపోయింది.

కమల లోలోపలి నవ్వంతా గుంభనగా ఒక చిరునవ్వులో స్తంభింపజేసి కొంటెగా ఇలా అన్నది:

"ఇందాకటికంటె ఈ కోపంలోనే ఎంతో సొగసుగా కనిపిస్తున్నావే! నా మాట నమ్మకం లేకపోతే ఈ అద్దంలో ఒకమారు చూసుకో!"

వకుళమాలిక కమల చెంపమీద మెల్లిగా ఒకటి వడ్డించబోయింది. అంతలోనే అద్దానికి దగ్గరగా నిలబడి చెదిరిన ముంగురులు, ముత్యాల హారాలు సరిదిద్దుకుని—

"కమలా! నిజంగా నేనీవేళ అంత సొగసుగా ఉన్నానా?!" అంది ఎంతో జాలిగా.

"ఉత్తది! ఊరికే వేళాకోళాని కన్నానుగాని—ఒక్క చిన్న ముద్దు పెట్టుకోనా!"

వకుళమాలిక ఒక నిట్టూర్పు విడిచింది.

"ఈ కొంటెమాటలకేంగాని ఎలాగైనా ఆ విజయవర్మనొక్కమారిక్కడికి తోడుకు రాగలవా?"

వకుళమాలిక మళ్ళీ నిట్టూర్చింది. "అది మాత్రం నావల్లగాదు! అంతటి ఛాందస పురుషుణ్ణి నేనెక్కడా కనీ వినీ ఎరగను!"

"ఇంతేనా మరి నీ చాతుర్యం?"

కమల ఒక నిమిషం కొంచెం లోతుగా ఆలోచించింది.

"దేవుడు మేలు చేసి—ఒకవేళ తీసుకు రాగలిగితేనో?"

"ఇదిగో! ముత్యాలహారం!" అని ఆమె తన మెడలో ముత్యాల హారం తీసి కమల మెడలో వేయబోయింది.

"ఏదీ! ఆ మహానుభావుడు విజయవర్మ ఇక్కడికి వేంచేయనీ! అప్పుడు వేద్దువుగానిలే!"

"అప్పు డింకొకటి!" అని వకుళమాలిక ఆ హారం కమల మెడలో వేసింది.

కమల ముక్కుమీద వేలు వేసుకుని ఆదేపనిగా నవ్వడం మొదలు పెట్టింది. ఇంతలో ఒక పరిచారిక దీపం వెలిగించి అక్కడ పెట్టి వెళ్ళిపోయింది. కమల ఇంకా అలాగే నవ్వుతూంది! ఆ దీపకాంతిలో వకుళమాలిక అలంకారాలన్నీ తళతళా మెరిశాయి. ఆమె కమలకేసి ఒక నిమిషం విస్తుపోయి చూసింది!

"ఎందుకే ఆ నవ్వు!"

"ఇంత అందకత్తెవు కదా! ఎందుకే నీకింతటి బేలతనం!"

"నీవే అన్నావుగదా! అదిమాత్రం నావల్ల గాదని!"

"అంతమాత్రానికే ఇంత తొందరా?"

ఇంతలో దూరదూరంగా కార్తికేయ దేవాలయస్వామి సంధ్యానృత్య సేవా సూచకముగా పెద్ద శంఖధ్వని మారుమోగింది.

వకుళమాలిక "అదిగో శంఖధ్వని. విన్నావా! పద! పద! పోదాం!" అని తొందర చేసింది.

కమల తొందర తొందరగా వీధి గుమ్మంలో దేవదాసి కర్ణీరథం సిద్ధం చేయించి తిరిగి వచ్చింది. వకుళమాలిక తొందరగా నడిచి వెళ్ళి కమలతో బాటూ కర్ణీరథంలో కూర్చున్నది. అది శరవేగంతో కార్తికేయ దేవాలయంవైపు వెళ్ళిపోయింది!

2

కార్తికేయ దేవాలయములో ఆ రాత్రి దేవదాసి చేసిన నృత్యం చూచి సభాస్తారులు సమ్మోహితులై శిలాప్రతిమలైనారు. ఆ నా డామె

శివతాండవము, దారుకావనవిహారం మొదలయిన శివలీలలెన్నో అభినయించింది. పిమ్మట పార్వతీ పరిణయ ఘట్టం అభినయించడం ప్రారంభించింది. అది అంతకుపూర్వం చేసిన నృత్యాలన్నిటికన్నా బాగా రక్తికట్టింది. అందులోను అనంగ దహనానికి పూర్వం పార్వతీదేవి ముగ్ధానురాగాభినయంలో ఆమె చూపిన హావభావ ప్రకటన చూచి, సభ్యు లటువంటి నృత్యం 'నభూతో నభవిష్యతి' అనుకున్నారు. వారంతా 'ఓహో' అని మెచ్చుకోవడానికి కూడా వీలులేనంత తన్మయతలో పడిపోయారు.

దేవాలయ నృత్యమండపం జాజ్వల్యమానంగా వెలిగిపోతున్న దీపకాంతులతో కన్నుల పండువుగా కళకళలాడింది. నృత్యమండపం స్తంభాల మీద శిల్పులు చెక్కిన అచ్చరల ప్రతిమ లా నృత్యం చూచి విస్తుపోతున్నట్లున్నాయి. నాట్యమండపం గోడలమీద చిత్రించిన చిత్తరువు లాకాంతులలో అప్పుడే చిత్రించినట్లు మెరిసిపోతున్నాయి.

వీణా వేణు మృదంగాల మేళవింపులో వకుళమాలిక చరణ మంజీరాల సవ్వడులన్నీ ఏకమై ఒకేతీరుగా మారు మోగుతున్నాయి. ఆ నృత్యావేశంలో ఆమె హృదయంమీది ముత్యాలహారాలు, మొలనూలి మువ్వలు, కాలిగజ్జెలు, ముప్పేట జడగంటలు ఒకే లయలో ధ్వనిస్తూ దీపాల కాంతులలో తళ తళ మెరిసిపోతున్నాయి. దేవదాసి కుమారస్వామి కభిముఖంగా నిలబడి నృత్యంచేస్తూ నృత్యం అంతా ఆ దేవదేవుని కొక కర్పూర హారతిలా సమర్పిస్తున్నది. ఆ వేయి స్తంభాల నాట్యమండపంలో గుమిగూడిన వేలాది సదస్యుల నేత్రాలన్నీ ఆ నృత్యాని కనుగుణంగా ఆ యా మనోభావా లభివ్యక్తం చేస్తున్నాయి. ఆ సభలో ఎక్కడా ఒక్క నిశ్వాసం విడిచిన సవ్వడి కూడా వినబడడంలేదు! సదస్యుల నేత్రాలన్నీ వకుళమాలిక నృత్యాని కంకితమైపోయాయి.

కాని కమల కదేమీ పట్టినట్టులేదు. ఆమె కనురెప్ప వాల్చకుండా విజయవర్మకేసి అలాగే చూస్తున్నది. అతడు వేదిక కల్లంత దూరంలో ఎవ్వరూ లేనిచోట ఒక స్తంభాని కానుకొని కూర్చుని, ఎంతో ఆసక్తిగా ఆ నృత్యం చూచి ఆనందిస్తున్నాడు. కమల బాగా పరిశీలనగా అతన్ని పరకాయించి చూచింది.

దేవదాసి నృత్యలయ కనుగుణంగా అతని వేళ్లా స్తంభంమీద తాండవిస్తున్నాయి! శరీరం అంతటా యోధ వేషం. విశాలమైన నేత్రాలు, బలిష్ఠమైన శరీరం, పసినిమ్మ పండువంటి దేహచ్ఛాయ, కొంచెం కొన దేలిన సమున్నత నాసిక, చెవులచివర చిన్న చిన్న పైడి కుండలాలు, నూనూగు మీసాల నూత్న యౌవనం!

“వకుళమాలిక చేసిన ఎన్నిక మంచిదే! కాని కోటికి పడగెత్తిన చందన గుప్తునికీ, ఈయనకూ హస్తిమశకాంతరం!” అని ఏమేమో ఆలోచించింది కమల. అంతలో ఆమె కళ్ల కెదురుగా వకుళమాలిక వాగ్దానం చేసిన ముత్యాలహారం ముప్పేటలతోను మెరిసినట్లయింది! ఆమె అది ఎలాగైనా సాధించి తీరాలని నిశ్చయించింది. ఎలాగైనా ఏదోఒక మిష కల్పించుకొని విజయవర్మతో ప్రసంగించాలని ఆమె సంకల్పించింది కాని ఇంతవరకు ఆ అవకాశం దొరకలేదు.

విజయవర్మ చేతివేళ్లతో స్తంభంమీద తాళం వేస్తూ పరధ్యానంగా కుడిచేయి చాచాడు. తన భవంతిలో ఆ విధంగా చేయి చాపినపుడు తాంబూల కరండక వాహిని చేతికొక కర్పూర తాంబూలం అందీయడం అతనికొక పరిపాటిగా ఉండేదేమో! ఈ విదేశ ప్రవాసంలో ఆ పరిపాటీ మూలానే అత డావిధంగా చేయిచాచీ ఉండవచ్చును! ‘నేననుకొన్నట్లు సామాన్య యోధుడుగా కనిపించడంలేదు! ఎవరో ఐశ్వర్యవంతుడేమో!’ అనుకొన్నది కమల. ఇంతలో విజయవర్మ తిరిగీ ఇంకొకమారు అలాగే పరధ్యానంగా చేయిచాచడం జరిగింది. తాంబూలం అందిచ్చేవా రెవరూ లేకపోవడంవల్ల చాపిన చేయి అలాగే కిందికి దిగజారిపోయింది. కమల అది చూచింది. ఈమారు ఇలాంటి సదవకాశం జారవిడవకూడదని నిశ్చయించింది. ఒక కర్పూర తాంబూల కరండకం చేత ధరించి నెమ్మదిగా అక్కడికి వెళ్లింది. విజయవర్మ కూర్చున్న వేదిక ప్రక్కనున్న స్తంభాని కానుకుని నిలబడి, ఆ అవకాశంకోసం నిరీక్షించింది. తటాలున వకుళమాలిక నృత్యంలో ఒక ముక్తాయింపు ముగిసి తాత్కాలికంగా నృత్యం ఆగింది! విజయవర్మ తాంబూలంకోసం తిరిగీ పరధ్యానంగా చేయి చాచాడు. అదే క్షణంలో కమల అతని చేతికొక కర్పూర తాంబూలపు

చిలక అందిచ్చింది. అతడలాగే పరధ్యానంగా అది తీసుకుని పుక్కిట పెట్టుకొన్నాడు. వెంటనే కహ్లార పరిమళం ఘుమఘుమ లాడింది! విజయవర్మ ఆశ్చర్యపడి పక్కకు తిరిగి చూచాడు. ఎవరో అపరిచిత వనిత! విజయవర్మకు మరింత ఆశ్చర్యం వేసింది. అలాగే ఆమెకేసి విస్తుపోయి చూస్తూ ప్రశ్నార్థకంగా బొమముడి విరిచాడు.

కమల సంగ్రహంగా విజయవర్మతో తాను వకుళమాలిక చెలికత్తెననీ, తాంబూలావసరం గ్రహించి ఆ విధంగా సేవించుకొన్నాననీ సమాధానం చెప్పింది.

ఆమె పరేంగితజ్ఞానశక్తికి విజయవర్మ లోలోపల వెల్లివిరిసిన ఆశ్చర్యం అతని కళ్ళల్లోను, చెక్కిళ్లలోను చిందులు దొక్కింది.

తల వంచుకుని ప్రసంగిస్తున్న కమలకేసి అలాగే వింతగా చూస్తూ—

"ఎంతటి చాతుర్యం!" అన్నాడు.

"నిజంగా మీరు మెచ్చుకోవలసింది నన్ను కాదు!" అన్నది కమల. సమయం కనిపెట్టి ఆమె ఒక అబద్ధం ఆడింది.

"ఇంకెవరు?"

"దేవదాసి వకుళమాలిక!"

"నిజంగా నిన్నిక్కడికి పంపించింది దేవదాసి వకుళమాలికేనా?"

"ఔను!... మొట్టమొదట నేనే మీ మెప్పుపొందాలనుకున్నాను. కాని మీ దగ్గర నిజం కప్పి పుచ్చడానికి భయపడ్డాను!"

అన్నది కమల. ఆమె సరీగా అతికినట్టుగా ఇంకొక అబద్ధం చెప్పింది. ఈ సారి తన పాచిక పారి తీరుతుందని లోలోపల కొంచెం ధైర్యం తెచ్చుకుని అతి జాగ్రత్తగా విజయవర్మ ముఖకవళిక పరీక్షించింది. ఆమెకు మరి కొంచెం ధైర్యం కలిగింది.

"ఇంతటి నృత్య చాతుర్యం నేనెక్కడా చూడలేదు!" అన్నాడు విజయవర్మ.

కమల "మీ వంటి విద్వాంసులు మెచ్చినదే మెప్పు!—అయినా వకుళమాలికకిది అంతగా అభిమాన విద్య కానే కాదు!" అన్నది.

"అలాగా! మరి ఆమె అభిమాన విద్య?"

"వీణ! ఆ వాద్యంలో గౌడరాజ్యానికీ ఆమె మరి అంతటి చెయ్యి లేదని ప్రసిద్ధికెక్కింది... అయితే మా చెలికత్తెను గురించి నేనేమి మాటాడినా అతిశయోక్తి అవుతుంది. అది మీవంటివారు పరీక్షించి అనవలసిన మాట!"

"మరి ఇక్కడ ఆ వీణాగోష్ఠి జరగదా?"

"ఇది కేవలం నృత్యోత్సవమే! అది అక్కడ జరగదు!"

"ఓహో! అలాగా?" అన్నాడు విజయవర్మ. అంతేగాని ఆపైన ఆ వీణ వినే కుతూహల మేమీ కనబరచనే లేదు.

కమల అలాగే తల వంచుకుని మరి ఒక కర్పూర తాంబూలం అందిస్తూ—

"తమ రొక్కసారి మా భవంతికి విజయం చేసి వకుళమాలిక విద్వత్తు పరిశీలించాలని నా కోరిక" అన్నది.

"ప్రస్తుతం నే నిటువంటి గోష్ఠి ప్రసక్తి విరమించు కొన్నాను." అన్నాడు విజయవర్మ ముక్తసరిగా.

కమల కేమీ పాలుపోలేదు. కొంచెంసే పాలోచించి—

"మరి స్వామి ఉత్సవాలకు తామూ దయచెయ్యలేదా?" అన్నది విజయవర్మ ముఖ కవళిక గమనిస్తూ.

"నేను కేవలం స్వామి దర్శనంకోసమే ఇక్కడికి వస్తున్నాను! ఇది అంతా కేవలం అనుషంగికం!"

"అక్కడకూడా మీ రాలకించేది స్వామి సంకీర్తనమే గదా!" అన్నది కమల.

విజయవర్మ దేవదాసీల గోష్ఠికి దూర దూరంగా ఉండాలని నిశ్చయించు కొన్నాడు. కాని, మొహమాటపడి ఆ మాట పైకనలేక పోయాడు. కనకనే కమలఅన్న దాని కేమీ సమాధానం చెప్పలేక, ఏదో యాదాలాభంగా సాకు చెప్పాలనే ఉద్దేశ్యంతో—

"నిజమేకాని మరి నేటికి వేళ మించి పోయింది!" అన్నాడు.

"పోనీ! రేపు దయచెయ్యవచ్చునే!" అన్నది కమల.

విజయవర్మ కేమీ పాలుపోక — అన్న మాట తప్పడానికిష్టంలేక, మరి గత్యంతరం లేక —

"మరి నాలుగైదు రోజులవరకు నాకు బొత్తిగా తీరిక లేదే!" అన్నాడు.

"పోనీ! తమకు తీరిక కలిగినప్పుడే దయచెయ్యవచ్చు! దాని కేమి?" అని సమాధానం చెప్పింది కమల.

విజయవర్మకీ బంధనంలోనించి దాటిపోయే మార్గం కనబడలేదు.

అప్పటి మాట అప్పుడు ఆలోచించుకోవచ్చును గదా అని ఆలోచించి, ఎట్టకేలకు 'సరే!' అని అంగీకరించాడు.

కమల సవినయంగా అతనిదగ్గర సెలవు తీసుకుని,

"తమ వంటివారు మా భవంతికి దయ చెయ్యడం కేవలం మా భాగ్యం!" అన్నది.

విజయవర్మ అలాగే పరధ్యానంగా ఆ నృత్యమండపం కేసి చూస్తూ ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచి పెట్టాడు. కమలకు తన మెడలో ఆ ముప్పేట ముత్యాలహారం తళతళ మెరిసినట్లయింది! పిమ్మట వీణా వేణు మృదంగాల సందడితో వకుళమాలిక నృత్యం యథాప్రకారంగా సాగిపోయింది.

3

తరవాత నాలుగైదు రోజులలోను కమల విజయవర్మకు కేవలం తాంబూల కరండక వాహిగా వ్యవహరించింది. అయిదవ నాటితో నృత్యోత్సవం ముగిసిపోయింది. ఆనాడు కార్తీక పౌర్ణమి. విజయవర్మకిక తప్పించుకోడానికి మార్గమేమీ గోచరించలేదు.

సాయంత్రం బాగా చీకటిపడిన తరవాత వకుళమాలిక గృహానికి తరలిపోయాడు. అతడక్కడికి వెళ్ళేసరికే వకుళమాలిక, ఆమె చెలికత్తెలు వీణా వేణు మృదంగాల శ్రుతులు సరిజేసుకొని అతనికోసం ఎదురుచూస్తున్నారు. విజయవర్మ భవంతి ద్వారంలోనికి రాగానే వకుళమాలిక స్వయంగా ఎదురేగి అతనిని లోపలికి తోడుకుపోయింది. విజయవర్మ కొంచెంసేపు విశ్రమించి ఇష్టాగోష్ఠిలో వకుళమాలిక వీణాచార్యుల సంప్ర

దాయాలు, వారి విద్వత్తు మొదలైన విశేషాలడిగి తెలుసుకొన్నాడు. కమల యథాప్రకారంగా అతని సరసన కూర్చొని అవసరమైనప్పుడలా నేకర్పూర తాంబూలాలందిచ్చింది.

పిమ్మట కొంత సేపటికి వీణా వాద్యం ప్రారంభమైంది.

వకుళమాలికకు పార్శ్వాలలో కూర్చున్న ఇద్దరు యువతులు వీణకు వేణు మృదంగాల శ్రుతి లయలు సమకూర్చారు. వారి ప్రక్కనే అమర్చిన బంగారు నర్తకీ ప్రతిమ దోసిలినించి బయలుదేరిన సన్నని అగరు ధూమ మాలిక క్రమంగా ఆ ప్రదేశం అంతా వ్యాపించింది. నేలపై పరిచినరత్న కంబళం మీది రంగు రంగుల చిత్తరువులు దీప కాంతులలో క్రొత్త క్రొత్త అందాలొలకబోశాయి. క్రమక్రమంగా వీణా వేణు మృదంగ నాదాలతో విజయవర్మ హృదయం సమ్మిళితమై పోయింది. అతడు మధ్య మధ్య తాంబూలం సేవిస్తూ తన్మయతతో వకుళమాలిక వీణా గాన మాధుర్యం ఆస్వాదిస్తూ రెప్ప వేయకుండా ఆమెవైపు చూచాడు.

ఇంతవరకు అతనివైపు చూస్తూ వీణ వాయిస్తున్న వకుళమాలిక తటాలున దృష్టి వీణ మెట్లపైకి మళ్లించి వేసింది. ఒడిలోని వీణపై ఆమె కర్ణాభరణాల కాంతులు ప్రతిఫలించాయి. వకుళమాలిక పెదవులపై చిరునవ్వు చిగిరించింది. ఆ నవ్వు క్రమంగా చెక్కిలిపై చిన్ని సుడిలో కలిసి అదృశ్యమై పోయింది! మొత్తంమీద ఆమెముఖం వర్తులమైనది! చిక్కని చెక్కిళ్లు, వంపులుదేరిన కనుబొమ్మలు, విశాలమైన గుండ్రని నేత్రాలు, కొంచెం చామనచాయ కలిసిన ఎర్రని శరీరచ్ఛాయ. వీణావాద్యంలో తన్మయమైన ఆమె అంగుళులు వీణమెట్లపై నృత్యంచేస్తూ ఆ నృత్యమే సంగీతంగా మోగిస్తున్నట్లు స్ఫురింప జేశాయి.

విజయవర్మ హృదయంలో ఆ పరిసర వస్తువులన్నీ క్రమక్రమంగా వీణా నాదంలో విలీనమై పోతూన్నట్లు పొడగట్టింది. మధ్య మధ్య విరామాల్లో అవి తిరిగీ స్వస్వరూపాలు ధరిస్తూ, వీణ తీగలు ఝుమ్మని మోగినప్పుడు వెంటనే అవి ఆ నాద తరంగాల్లో మునిగి అదృశ్యమై పోతున్నట్లు భాసించాయి. ఆ అగరు ధూప పరిమళము, మనోజ్ఞమైన వీణా నినాదము కలిసి అతనిహృదయంలో తీయనిమైకం రేకెత్తించాయి. మధ్య

మధ్య వకుళమాలిక కళ్యాణి, ధీరశంకరాభరణము, దేవమనోహరి మొదలైన రాగాలలో గోపికా విరహ గీతా లాలపిస్తూ వీణా వాద్యంలో తన ప్రత్యేక నైపుణి ప్రదర్శించింది. క్రమ క్రమంగా ఆమె వీణావాద్యంలో లీనమై విజయవర్మకు తిరిగి వెళ్లిపోయేవేళ మించిపోయిన విషయం కూడా జ్ఞప్తికి రాలేదు. కాని కొంతసేపటికి వకుళమాలిక నెమ్మదిగా తనవాద్యం ముగించివేసింది. విజయవర్మ ఆమె చాతుర్యం అనేకవిధాల ప్రశంసిస్తూ, తన కంఠంలో రత్నహారం తీసి వీణాగాన బహూకృతిగా వకుళమాలిక చేతి కందియ బోయాడు. కాని వకుళమాలిక ఒడిలోని వీణ ఒక ప్రక్కన ఉంచి, మెడవంచి సవినయంగా ఆ హారం అందుకొన్నది.

విజయవర్మ కిక ఆమె మెడలో ఆ హారం వేయక తప్పలేదు.

ఆమె ఆనందంతో ఉప్పొంగిపోతూ అదేపనిగా ఆ హారం పరిశీలించడం ప్రారంభించింది. అంతలో వేణు మృదంగ వాద్యాలతో వకుళమాలిక వెనుకనున్న మహిళలిద్దరూ సవినయంగా విజయవర్మదగ్గర సెలవు తీసుకొని అక్కడినించి వెళ్ళిపోయారు. విజయవర్మకు ఫలాహారం తీసుకు వచ్చేమిషతో కమలకూడా మెల్లిమెల్లిగా అక్కడనించి వెళ్ళిపోయింది. ఇంక వకుళమాలికా విజయవర్మ లిద్దరే అక్కడ మిగిలారు. వకుళమాలిక ఆ హార పరిశీలన ముగించి తల పైకెత్తింది. విజయవర్మ లేచి నిలబడి తిరిగి వెళ్ళిపోతూ. ఆమె కాసంగతి తెలియజేశాడు. అతనితో పాటు ఆమె రెండడుగులు వేసి మెడలోని హారం తీసి చేతధరించి నిలబడింది. విజయవర్మ కామె మనోభావం కొంతవరకు తెలియక పోలేదు! అయినా ఏమీ ఎరగనట్టు అత్యాశ్చర్యంగా ఆమె వైపు చూచాడు.

ఆమె ఆ హారం తిరిగిఇచ్చివేస్తూ అతనికేసి చూచి అతివినయంగా తలవంచి, "ఈ వేళ నేను మిమ్మల్నిక్కడికి ఈ హారం కోసం ఆహ్వానించలేదు!" అన్నది.

విజయవర్మ ఒక నిమిషంసేపు రెప్పపాటు లేకుండా ఆమె ముఖభంగిమ గమనించాడు. ఆమె చెక్కిళ్ళలో కెంపులు మెరిశాయి.

"అవును. నా కిది తెలియక పోలేదు!" అన్నాడు విజయవర్మ చిరునవ్వులు చిందిస్తూ.

"తెలిసి ఉండినా నన్నీవిధంగా కించపరచడం మీకు ధర్మమేనా?" అన్నది వకుళమాలిక ఏకాగ్ర దృష్టితో అతనికేసి చూసి.

విజయవర్మ ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచి, "నీవన్నది నిజమే. కాని నా చరిత్ర కొంచెం తెలిసి ఉంటే నన్నీవిధంగా నిందించి ఉండవు!" అన్నాడు.

"మీ రహస్యాలు నాకెలా తెలుస్తాయి?"

"రహస్యమేమీ లేదు. కాని ప్రస్తుతం కొంతకాలం నేనొక నియమంలో ఉన్నాను. అంతే!"

"నేను మీ నియమానికి భంగం కలిగించ దలుచుకోలేదు" అన్నది వకుళమాలిక మెల్లిగా కళ్లు వాల్చి.

విజయవర్మ మళ్ళీ కొంచెం ఆలోచనలో పడ్డాడు. అతని కేమనడానికీ పాలుపోలేదు.

"నా మాట నమ్మండి" అన్నది వకుళమాలిక మళ్ళీ.

"సరేగాని. నే నిచ్చిన బహూకృతి తిరస్కరించడం మాత్రం మర్యాదగా లేదు!"

"నేనంత మర్యాద తెలియనిదాన్ని గాదు. కాని నాదొక్క మనవి!" అన్నది వకుళమాలిక తన చేతిలో రత్నహారం పరిశీలిస్తూ.

విజయవర్మ బొమముడి విరిచి ప్రశ్నార్థకంగా ఆమె వైపు చూశాడు.

"ఒక్క పది రోజులపాటు నా ఆతిథ్యం అంగీకరించవలసిందని ప్రార్థన!"

ఈ ప్రార్థన విని విజయవర్మ కొంచెం ఆశ్చర్యపడ్డాడు.

"మీ దగ్గర వీణలో కొన్ని గమకాలు నేర్చుకోవాలని —"

"నా కంతటి పాండిత్యం లేదే!"

"మీ వేళ్లు చూచినవారీమాట నమ్మడం కష్టం" అన్నది దేవదాసి ఒక చిరునవ్వు నవ్వి. ఆమె అంతకు పూర్వమే అతని ఎడమచేతి తర్జనీ మధ్యమాంగుళులు రెండు జాగ్రత్తగా పరిశీలించింది. వాటిపై వీణాభ్యాసం చేసే వారి వేళ్లమీద కనిపించే నెరదలు కనిపించాయి. ఆ

రెండు వేళ్లకొనలు మొద్దుబారి బాగా బిరుసెక్కాయి. వకుళమాలిక చల్లగా ఆ విషయం గ్రహించింది.

విజయవర్మ ఈ ప్రార్థన విని కొంచెం తటపటాయించాడు. "ఇదే మీరు నా కిచ్చే మహా బహూకృతి!" అన్నది వకుళమాలిక మళ్ళీ.

విజయవర్మ ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచాడు. ఇన్నాళ్లనించీ అతడా నగరంలో ఒక పెద్ద ధర్మశాలలో ఎవరో పైదేశంనించి వచ్చిన పరదేశిలా నివసిస్తున్నాడు. అక్కడి వసతి సదుపాయాలేవీ అతనికి రుచించలేదు. పైగా తాను కొంత గుప్తంగా దాచిన విషయాలన్నీ అక్కడ ఉండడంవల్ల నలుగురికీ తెలిసిపోతున్నాయని కూడా స్పష్టపడిపోయింది. తన ప్రచ్ఛన్న జీవితానికీ వకుళమాలిక గృహనివాసం బాగా వీలుపడగలదని కూడా అతడు గ్రహించుకొన్నాడు. అదీగాక తన లోలోపలి సంకల్పం నెరవేర్చుకోడానికి కూడా ఆమె భవంతిలో నివసించడం చాలా అవసరం. పైగా వకుళమాలిక కేవలం పాదదాసిలా మసులుకుంటూ అన్ని విధాలా అతనికి చేదోడు వాదోడుగా సాయం చేయగలదు.

ఇవన్నీ జాగ్రత్తగా ఆలోచించి ఎట్టకేలకు విజయవర్మ ఆమె ఆతిథ్యం అంగీకరించాడు. అయితే అంతమాత్రానికే దేవదాసి లోలోపల ఉప్పొంగిపోయింది.

వెంటనే లోపలికి వెళ్ళి అతిరహస్యంగా కమలకీ శుభవార్త తెలియజేసింది. కాని వకుళమాలికను రెండు మూడు ప్రశ్నలడిగిన పిమ్మట వకుళమాలికగాని, తానుగాని అంతగా ఉప్పొంగిపోవలసిందేమీ లేదని ఆమె గ్రహించివేసింది. అయినా అంతమాత్రంతో నిరుత్సాహం చెందక తమ భవంతిలో విజయవర్మకు వేరే వివిక్తంగా ఒక వసతిగృహం ఏర్పాటు చేసి దానిలో ఏ లోపమూ లేకుండా అన్ని సదుపాయాలూ అమర్చింది.

విజయవర్మ వెంటనే భోజనాదికం ముగించుకొని ఆ వసతిగృహంలో హంసతూలికా తల్పంపై పవ్వళించాడు. అతనికి ఆ పౌండ్రవర్ధన నగరము, ఆ చిత్ర విచిత్ర ఘటనలు అత్యాశ్చర్యకరంగా కనిపించాయి. పిమ్మట వకుళమాలిక కూడా భోజనాదికం ముగించుకొని తన ప్రత్యేక శయ్యాగృహం లోనికి వెళ్ళిపోయింది.

ఆనాటి పున్నమి వెన్నెల కడలిలో ప్రపంచం అంతా ఒక నావ లాగ తేలిపోతూన్నట్టు కనిపించింది. కొన్ని వెన్నెల వెలుగులు గవాక్షాలగుండా వకుళమాలిక శయ్యపై ప్రసరించాయి.

ఆమె ఆ వెన్నెలకేసి చూస్తూ వేడి నిట్టూర్పులు విడిచింది. పూలతీగల చిగుళ్లపై నిలిచిన చిన్న చిన్న మంచుబిందువులా వెన్నెలలో మంచి ముత్యాలలాగ తళతళ మెరిసిపోతున్నాయి. చెట్లపై అల్లిబిల్లిగా అల్లుకుపోయిన సాలెగూడులు కూడా ఆ వెన్నెలలో వెండిగూళ్లలా మెరిసిపోతున్నాయి. చెట్లకింద నీడలు చీకటి వేసుకొన్నట్టు నిగనిగలాడుతున్నాయి. ఆకాశం అంతా తెల్లపూల రేకులు రాలుతూన్నట్టు మెరిసిపోయింది. ఆ కార్తీక పూర్ణిమ, తెల్లని మంచు మేలిముసుగు ధరించి నెమ్మది నెమ్మదిగా సాగిపోతున్న రమణీయాభిసారికగా స్ఫురించిందా దేవదాసికి!

లోకం అంతటా పాల వెన్నెలలే! కాని వకుళమాలిక హృదయంలో కేవలం గాఢాంధకారం మాత్రమే అలుముకుపోయింది!

వకుళమాలిక కిప్పుడు కలిగినంత హృదయాఘాతం ఇంతకుపూర్వం ఎన్నడూ కలగలేదు. పూర్వం పౌండ్రక వర్ధన నగరంలోని కుబేరు లెందరెందరో ఆమెకు పాదాక్రాంతులైనారు. మరి నేడు? కాశ్మీర సైన్యంలోని ఒక సామాన్యయోధుని కామె పాదాక్రాంతురాలయింది. అయినా అతడామెను తృణప్రాయంగా పరిగణిస్తున్నాడు! ఏమి విచిత్రమైన విధివైపరీత్యం!

ఆమె కావిషయం ఆలోచిస్తూంటే అతడు వాస్తవంగా సైన్యంలో సామాన్య యోధుడేనా అని సందేహం కలిగింది. సామాన్య క్షత్రియ యోధుని కీ కళావైదుష్యం ఎలా కలిగింది? అతడెవరైనా రాజబంధువా? లేక ఎవరైనా దేశాధీశుడా? అయితే ఈ ప్రచ్ఛన్నవేషం ధరించనేల? ఆ నియమం అవలంబించడానికి కారణమేమో? ఆ రత్నహార బహూకృతిని బట్టి పరిశీలిస్తే అతడెవరో సంపన్నుడైన రాజబంధువే అయి ఉండాలి! లేకపోతే అంతటి అమూల్యమైన రత్నహారం ఒక సామాన్యయోధు డెలా సంపాదించగలడు? అతడెంతటి ధీరచిత్తుడు! అయినా ఎంతటి ఆర్ద్ర హృదయుడు!

వకుళమాలిక ఈ విధంగా పరిపరి విధాలుగా ఆలోచనలు సాగించింది. ఎంతసేపటికీ ఆమెకు నిద్రపట్టలేదు. ఒకసారి లేచి కూర్చొని కార్తీక పౌర్ణమి పండువెన్నెలల తళతళలు పరిశీలించింది. వేడిగా ఒక పెద్ద నిట్టూర్పు విడిచిపెట్టింది.

ఇంతలో ఎవరో గట్టిగా ఆమెకళ్ళు మూశారు! ఎంత బ్రతిమాలుకొన్నా విడిచిపెట్టలేదు! మొదట విజయవర్మే వెనకాలే వచ్చి కళ్ళు మూసి ఉండవచ్చునని ఆమె ఊహించింది. చేతులు తడిమి చూచింది. అవి కొంచెం మృదువుగా తగిలాయి! కమలే అయివుండవచ్చునని ఊహించి 'కమలా!' అని పిలిచింది. చెవిదగ్గర మెల్లిగా 'విజయవర్మ' అనే అక్షరాలు వినిపించాయి! వకుళమాలిక గుండె జల్లుమంది. కాయశక్తులా ప్రయత్నించి పట్టు విడిపించుకొని వెనక్కి తిరిగి చూచింది. విజయవర్మే అయివుండవచ్చునని మనసారా ఆశించింది. కాని ఆమె కమల!

"ఎందుకే ఇంతటి రాత్రివేళ ఇలా వచ్చావు?"

"చాలా చక్కని రత్నహారం సంపాదించావే! మరి నా ముత్యాలహారం మాట?"

వకుళమాలిక వెన్నెలకేసి చూసి ఒక నిట్టూర్పు విడిచింది. కమల ఆమె నోదారుస్తూ—"నీకే లేనిపోని దిగులెందుకు? ఈ వంట ఇంటి కుందేలిక ఎక్కడికీ పోదులే!" అంది.

"నా హృదయానికిమాత్రం ఇదంతా ఒక శూలంగా పరిణమించింది! "ఆ హారం లేకపోతే నా హృదయంలోనూ శూలం గుచ్చుతున్నట్లే ఉంది! దీనికేమంటావు?" వకుళమాలిక ఒక్క చిరునవ్వు నవ్వి మెడలోహారం తీయబోయింది. "పోనీ తరవాత తీసుకుంటానులే! ఇంతకీ నీ వాంఛించినట్లే ఆ విజయవర్మే ఇక్కడికి వస్తే! నీ సొగసును చూసి ధైర్యం చిక్కబట్టడం మాటలతో పనిగాదు!" అన్నది కమల.

వకుళమాలిక మెల్లిగా ఆమె చెంపమీద ఒకటి వడ్డించింది. కమల ఆ తరవాత రెండో బహుమతి అందకుండానే తొందరగా అక్కడినుంచి పారిపోయింది.

4

విజయవర్మ తన భవంతిలో ఉన్న పదిరోజుల కాలము వకుళమాలిక కొక క్షణంలో గడిచిపోయింది. ఆమె అతనిదగ్గర వీణా వాద్యంలో ఎన్నెన్నో నూతనవిశేషా లభ్యసించింది. అయితే అతని ముఖభావంలో మాత్రం మార్పేమీ గోచరించలేదు. విజయవర్మ పుట్టుపూర్వోత్తరాలు తెలుసుకోవాలని కమల ఎన్నెన్నోవిధాల ప్రయత్నించింది. అతడొక్క చిరునవ్వు నవ్వి తాను సామాన్య యోధుడనని మాత్రమే చెబుతూండేవాడు. కాని కమలా, వకుళమాలిక ఇది విశ్వసించలేకపోయేవారు. ఆ పదిరోజులూ ముగిసిపోయిన తరవాత విజయవర్మ తిరిగి స్వస్థానానికి వెళ్ళిపోవాలని అన్నాడు. కాని కమల, వకుళమాలిక అనేకవిధాలుగా బతిమాలుకోవడంవల్ల చిట్టచివరికింకా కొంతకాలంపాటూ భవంతిలోనే నివసించడాని కంగీకరించాడు. అంతమాత్రమే చాలుననుకొని వకుళమాలిక లోలోపల ఎంతో సంతోషించింది.

విజయవర్మకు వకుళమాలిక భవనంలో సామాన్యంగా వీణా నృత్యాది గోష్ఠులతోనే కాలం అంతా గడిచిపోయేది. సాయంకాలవేళ మాత్రం అతడు నగరోద్యానవనం వైపు వాహ్యాళికి వెడుతూండేవాడు. ఆ భవనంలో వకుళమాలికకు, కమలకు తప్ప మిగిలినవారికి ఎవరికీ అతడెవరో తెలియదు; వారి ఇద్దరికీ తెలిసిందికూడా అంతంతమాత్రమే! అయినా వారిక ఆవిషయం తెలుసుకోవడాని కేమీ ప్రయత్నించదలచుకోలేదు. ప్రయత్నించినా ఫలితమేమీ కలగదని వారికి తెలిసిపోయింది. కనకనే వారీ వైఖరి అవలంబించారు. అయితే వారి హృదయాలలో మాత్రం అతనిని గురించిన జిజ్ఞాస అలాగే పీడిస్తూండేది.

ఒకనాడు విజయవర్మ యథాప్రకారంగా వాహ్యాళికి బయలుదేరాడు. వకుళమాలిక అతనిదగ్గరకు వచ్చి ఆనాటినించీ కొంతకాలం వరకు వాహ్యాళికి వెళ్ళవద్దని ప్రార్థించింది. మొదట ఎంత గుచ్చి గుచ్చి అడిగినా ఆమె అసలుకారణం చెప్పనేలేదు. కాని చివరికి చెప్పక తప్పలేదు! ఆమె ఆ విధంగా వాహ్యాళికి వెళ్లవద్దని నివారించడానికిగల అసలు కారణం ఇది :

ఒక వారం పదిరోజులనించీ పౌండ్రవర్ధన నగరంలో ఒక అపూర్వమైన భయోత్పాతం బయలుదేరింది. ఆ పట్టణానికి సమీపంలో ఉన్న అరణ్యంలో నివసించే సింహం ఒకటి నగరంలో ప్రవేశించి విచ్చలవిడిగా సంచరించడం మొదలుపెట్టింది. మొదట అది అంతగా పౌరులకపకారం చెయ్యలేదు. కాని కొంచెం మనుష్యరక్తం చవిచూచిన తరవాత రోజురోజూ ఇద్దరు ముగ్గురు పౌరులను పొట్టబెట్టుకునేది. కన్నుమూసి తెరిచేలోగా పట్టణంలో ప్రవేశించేది. మళ్లీ మెరుపులా ఎక్కడో మాయమైపోయేది! ఈలోగా ఇద్దరు ముగ్గురు పౌరుల సంహారం జరిగిపోయేది! ఎంత ప్రయత్నించినా ఎవరూ దానిని వేటాడలేక పోయేవారు. చివరికి ప్రాణం విసిగి పౌండవర్ధనరాజు జయంతుడా సింహాన్ని సంహరించిన వారికి రత్నఖచితమైన ఖడ్గం బహూకరిస్తానని పట్టణం అంతటా చాటింపించాడు. ఈ ఘోషణ కర్ణాకర్ణిగా వకుళమాలికకు తెలిసింది. యథాప్రకారంగా వాహ్యాళికి వెళ్లినప్పుడీ సింహంవల్ల విజయవర్మకు ప్రాణాపాయం కలగగలదేమోనని ఆమె భయం! ఆ విషయం కొంచెం తెలిస్తే అతడే ఆ సింహాన్ని వేటాడటానికి బయలుదేరవచ్చును. అతనిసాహసం అంతటిది. అందుచేత వకుళమాలిక అతనికా విషయం చూచాయగానే తెలియజేసింది. అంతేగాని జయంతుని చాటింపు మొదలైనవిషయాలేవీ తెలియజెయ్యనేలేదు.

ఆమె ఆ విషయం చెప్పగానే విజయవర్మ వెంటనే తన వసతి గృహంలోకి వెళ్లిపోయాడు. ఇక ఆనాటికి వాహ్యాళి నిలిచిపోయినట్లే గదా అని ఆమె లోలోపల ఎంతో మురిసిపోయింది.

కాని ఒక అరగడియ తరవాత విజయవర్మ నఖశిఖ పర్యంతము కవచం ధరించి యుద్ధసన్నద్ధమైన యోధవేషంతో మళ్లీ వాహ్యాళికి బయలుదేరాడు. వకుళమాలిక అతనికి ఎదురుగావచ్చి నిలబడింది. దీనంగా విజయవర్మకేసి చూసి "ఈమాటికి నామాట మన్నించండి!" అంది.

విజయవర్మ ఫక్కున నవ్వాడు.

"సింహంవల్ల నాకు ప్రాణాపాయం కలుగుతుందనేనా నీభయం?"

"అది అప్పుడే ఎంతోమంది యోధులను హతమార్చివేసింది!"

"అయితే ఇక నా చేతిలో పడి హతమారి పోతుంది!"

"నిజమేకాని, పోనీ, నాలుగురోజులు వాహ్యాళి మానకూడదూ?"

"పోనీ నేనీ వేళ ఆ సింహం జోలికి పోనులే!" అన్నాడు విజయవర్మ నవ్వుతూ.

"అది ఆ ఉద్యాన ప్రాంతంలోనే తిరుగుతూంటే!"

"అయితే మరింత మంచిది!"

"అంతేనా! మరి నా మాట మన్నించరా!" అన్నది వకుళమాలిక జాలిగా అతనివైపు చూసి.

"ఎందుకింత బెంబేలు! నాకేమీ భయంలేదులే! క్షేమంగా తిరిగి వచ్చివేస్తాను. నన్ను పోనీ!" అన్నాడు వియవర్మ.

ఆమె ఇక మారుచెప్పలేదు. అతడు కనుచూపు మేర దాటిపోయే వరకూ రెప్పపాటు లేకుండా అలాగే నిశ్చలంగా నిలబడిపోయింది. ఆమె చెంపలమీద రెండు కన్నీటి బిందువులు నెమ్మదిగా దిగజారాయి.

విజయవర్మ ఆవేళ ప్రత్యేకంగా సింహాన్ని సంహరించే తీరాలని బయలుదేర లేదు. కాని అతనికి నగరం అంతా ఆనాడా సింహ భయం మూలాన పాడుపడినట్లు కనిపించింది. జన సంచారం పూర్తిగా స్తంభించి పోయింది. పూర్వం నగరోద్యాన వన ద్వారంలో వట వృక్షం నీడలో అమర్చిన శిలా వేదికల మీద చాలామంది పౌరులు కనిపించేవారు. నేడు అక్కడక్కడా ఇద్దరు ముగ్గురు యోధులు మాత్రమే నిలబడి ఆ ప్రాంతం అంతా సంరక్షిస్తున్నారు.

విజయవర్మ అక్కడ ఒక శిలావేదికమీద కూర్చున్నాడు. ఆనాడా పరిసరమే కాక అతని హృదయంకూడా శూన్యమైపోయినట్లే తోచింది.

అంతలో అతనికొక భయంకరమైన సింహగర్జన వినిపించింది. వెంటనే పక్కకు తిరిగి చూచాడు. ఆ ప్రాంతం సంరక్షిస్తున్న యోధుడా సింహం పంజా కిందపడి జాలిగా ఆర్తనాదం చేశాడు. విజయవర్మ తటాలున ఒరలో వేలాడుతున్న బాకు పైకి తీశాడు. సింహం ఆ యోధుని సంహారించివేసిన తరవాత వెంటనే అక్కడ విజయవర్మ ఉనికి పసిగట్టివేసింది. క్షణంలో మెరుపులా అతనిమీదికి లంఘించింది.

విజయవర్మ ఎడమ మోచేయి సింహం నోటి కందించాడు. సింహం అది నోటితో గట్టిగా కరిచిపట్టింది. కాని దానికి చుట్టూ దట్టమైన ఉక్కు కవచం ఉండడంవల్ల అది సింహానికి కొరుకుడుపడలేదు. ఈలోగా విజయవర్మ కుడిచేతి బాకుతో సింహం కళ్లు రెండూ పొడిచి వేశాడు. తరవాత శక్తికొద్దీ దానిశరీరం అంతటా బాకుతో పొడిచి పొడిచి గాయపరిచాడు.

సింహం దేహం అంతా రక్తమయమైపోయింది. అయినా అది అతన్ని అనేక విధాలుగా గాయపరిచింది. కాని కళ్లు కనబడక పోవడంవల్ల క్రమక్రమంగా నీరసించిపోయి, భయంకర గర్జనలతో అక్కడే పడిపోయి చనిపోయింది. విజయవర్మ చివరిదాకా చాలా జాగ్రత్తగా గాయాలు తగలకుండా తప్పించుకొన్నాడు. కాని చిట్టచివర సుమారొక గడియవరకు జరిగిన భయంకర యుద్ధంలో సింహం పంజా దెబ్బలవల్ల అతనికి కూడా కొన్ని గట్టి గాయాలు తగిలాయి. సింహం చనిపోగానే వీలైనంతవరకూ తానే తన గాయాలకు కట్లు కట్టుకొని తూలుతూ తూలుతూ నడుస్తూ నెమ్మదిగా వకుళమాలిక భవంతి సమీపానికి చేరుకున్నాడు. మేడ మీదనుండి అతనికోసం ఎదురు చూస్తున్న వకుళమాలిక కొంతదూరంలోనే అతని పరిస్థితి కనిపెట్టి పరిచారకుల సహాయంతో అతనిని భవంతిలోనికి తీసుకు వచ్చింది. అతడు అతి కష్టంమీద ఆ భవంతిలోపలికి చేరుకో గలిగాడు. వకుళమాలిక ఒక శల్యవైద్యునిచేత వెంటనే అతని గాయాల కన్నిటికీ కట్లు కట్టించి స్వయంగా అతని కనేక విధాలుగా పరిచర్య చేసింది.

విజయవర్మ బాగా అలిసిపోయాడు. శల్య వైద్యుడతనికి తగిలిన గాయా లంత ప్రాణాపాయకరమైనవి కావనీ, త్వరలోనే నయమై పోవచ్చుననీ చెప్పి తిరిగి వెళ్లిపోయాడు. ఎక్కువ బడలిక వల్ల అతని కన్నులు మూతపడి పోయాయి.

బాగా చీకటిపడిపోయింది. ఎంత ప్రయత్నించినా అతనికి నిద్ర పట్టలేదు. వకుళమాలిక తన యెడల చూపించిన ఆదరానురాగాల కాతని హృదయం ద్రవించి పోయింది. ఎక్కడి కాశ్మీర దేశం! ఎక్కడి గౌడ

దేశం! తానేదో ధర్మశాలలో నివసిస్తూ కాకతాళీయంగా కార్తికేయ దేవాలయంలో వకుళమాలిక నృత్యం సందర్శించడం జరిగింది. అంతే. ఆమె తన భవంతి కాహ్వానించి ఎన్నో విధాలుగా కంటికి రెప్పలా కాపాడింది. కేవలం తన ధనాని కాశించి ఆ విధంగా గౌరవించిందని అనుకోడానికి కూడా వీలులేదు! ఆమె కన్నులలో అనుక్షణమూ అనురాగం వెల్లివిరుస్తూనే ఉన్నది. అతడామెయెడల కేవలం తటస్థభావమే అవలంబించాడు. అయినా ఆమె అనురాగంలో భేదమేమీ కనిపించ లేదు! పైగా అది క్రమంగా ఇనుమడించినట్లే స్ఫురించింది. తన హృదయాంతరాళంలో దాచివేసిన గుప్తరహస్యం ఒకవేళ ఆమెకు తెలిసి పోయిందా? అది ఆ విధంగా తెలియడాని కెక్కడా ఆస్కారం లేదే!

ఆమె దేవదాసి. పౌండ్రవర్ధన నగరంలో ఆమెతో సరిపోల్చదగిన వారిని వేళ్లతో లెక్కపెట్టవచ్చును. ఆమెకు ధన ధాన్యాలకు, భోగ భాగ్యాలకు, దాసదాసీ జనానికీ కొదవలేదు! మరి స్త్రీజనం సామాన్యంగా అర్థించే అలంకారాలు, సౌందర్యం, యౌవనం అన్నీ ఆమెకు కొల్లలు! అయితే దేవదాసీ కులంలో అనురాగమనేది కేవలం గగన కుసుమం! ఆమె తన యెడల కనబరిచే అనురాగం అంతా నిజంగా సహజమైనదేనా? కాని నాడీ నటనవల్ల ఆమెకు కలిగే ప్రయోజనమేమో! ఇంత అప్యాయంగా తన నీవిధంగా ఆదరించడానికి కారణం?

ఈవిధంగా అతని ఆలోచన అనేకవిధాలుగా సాగిపోయాయి.

విజయవర్మకు క్రమక్రమంగా కొంత అలసట తగ్గింది. మెల్లిగా కళ్ళు తెరిచి చూచాడు. ఎదురుగా దీపకాంతిలో వకుళమాలిక! ఆమె నేడెంతో చక్కగా అలంకరించుకొన్నది. నిశ్చలంగా తన ముఖం పరిశీలిస్తున్నది. తన శయ్యపై సరసన కూర్చుని మోచేతిపై తగిలిన గాయానికి కట్టుకట్టి అది నెమ్మదిగా బిగిస్తున్నది.

తాను కొంచెం కన్నులు తెరవగానే తటాలున కన్నులింకొక పక్కకు తిప్పి వేసింది. నెమ్మదిగా ఇలా అడిగింది.

“బాధ ఏమైనా కొంచెం తగ్గిందా?” అతడు ‘కొంతవరకూ తగ్గిం’దని చేతితో సూచించాడు.

"ఎంతటి ఘోరవిపత్తు గడిచి బయట పడ్డారు!"

విజయవర్మ పెదవులపై ఒక చిన్న చిరునవ్వు వికసించింది. వకుళ మాలిక చెంపలపై రెండు కన్నీటిబిందువులు మెరిశాయి. కాని అవి కన బడనీయకుండా వెంటనే ఆమె ముఖం తిప్పి వేసుకొన్నది. అలాగ కొంతసేపుండి, మాటాడకుండా మౌనభాషలోనే అతనిదగ్గర సెలవు తీసుకొని నెమ్మదిగా అక్కడినించి వెళ్ళిపోయింది. విజయవర్మ మెల్లిగా కళ్ళుమూసి నిద్రించాడు.

5

సింహాన్ని ఎవరో మహా ధైర్యశాలి సంహరించి వేశాడనీ, కాని ఆ సంహరించిన మహావీరు డెవడో పౌండ్రవర్ధనరాజు చాటింపించిన రత్నఖచితఖడ్గం స్వీకరించడానికి కూడా రాలేదనీ పౌండ్రవర్ధన నగరంలో వదంతులు బయలుదేరాయి. క్రమంగా నాలుగయిదు రోజులు గడిచేసరికి ఆ వదంతులు చిత్ర చిత్రంగా చిలవలు పలవలు వేశాయి. నగరం నగరం అంతటా ఇదేవార్త! ఆ వీరు డెవడో దేవదాసి వకుళ మాలిక గృహంలో నివసిస్తున్నాడని కూడా కొందరు పసిగట్టారు. కాని ఎవ్వరికీ అతని దర్శనభాగ్యం లభించలేదు.

ఆయిదారు రోజులు గడిచేసరికి విజయవర్మ గాయాలు బాగా మాని పోయాయి. అతడు తన వసతి గృహంలో కొంచెం అటు ఇటు పచారు చేయగలుగుతున్నాడు. కాని ఇంకా పూర్తిగా బలం కలగలేదు.

ఆ మరునాడు ప్రాతఃకాలమే వకుళమాలిక విజయవర్మ దగ్గరకు వచ్చింది. ఆనాడామె ముఖంలో ఏదో నూతనోత్సాహం వెల్లివిరిసింది.

విజయవర్మకా నూతన వైఖరికి కారణం తెలియలేదు. వకుళ మాలిక లోపలికి వస్తూనే అతనితో ఇలా అన్నది:

"మీ రెవరో నాకు తెలిసిపోయింది లెండి!"

విజయవర్మ ఈ మాటకు దిగ్భ్రాంతు డయినాడు.

"ఎవరు చెప్పారు?"

"ఎవరో చెప్పనక్కరలేదు. నాకే తెలిసింది. మీ హస్తంలోని సామ్రాజ్య రేఖలే చెబుతున్నాయి."

ఈ మాటతో అతనికి తిరిగి కొంచెం ఊరట కలిగింది.

"నీకు సాముద్రికంలో కూడా ప్రవేశం ఉందా?"

"ఏదో కొంచెం ఉంది."

తరువాత అతడామెకు కుడిచేయి అందిచ్చాడు. అది ఆమె ఎంతో ఆప్యాయంగా చేతితో పట్టుకొన్నది. ఇన్నాళ్ళనుంచీ విజయవర్మ ఆమెకు స్పర్శావకాశమైనా కలగకుండా దూర దూరంగా తొలగిపోతున్నాడు. అతని గాయాలకు కట్లు కట్టినప్పుడు మాత్రమే ఆమె కతని స్పర్శ భాగ్యం లభించేది. ఇప్పుడతడే స్వయంగా చేయి అందిచ్చినందుకామె లోలోపల ఎంతో మురిసిపోయింది. సాముద్రిక పరిశీలన మిషతో చాలా సేపటివరకూ ఆమె అతని హస్తస్పర్శానందం అనుభవించింది. ఆ హస్తం స్పృశించగానే ఆమె శరీరమంతా ఒక్కసారిగా జల్లని పులకరించింది. అలాగ కొంతసేపతని హస్తరేఖలు పరిశీలించి ఒక్క చిరునవ్వు నవ్వి, అతని ముఖవైఖరి పరీక్షిస్తూ మెల్లిగా ఇలా అన్నది: "మీరు సామాన్య యోధులు మాత్రం కాదు! అది నాకిప్పుడు తెలిసిపోయింది. మీరు సాక్షాత్తూ కాశ్మీర దేశాధీశ్వరులు! మీ నామధేయం జయాపీడ చక్రవర్తి!"

ఈ మాట వినగానే విజయవర్మ నోటమాట లేక అలాగే నిర్ఘాంతపోయాడు.

"ఇది నీకెలా తెలిసింది?"

"నేను చెప్పినది నిజమేనా?"

"ముందు నేనడిగినదానికి సమాధానం చెప్పాలి!"

"నా ప్రశ్నకు సమాధానం చెబితేనేగాని నేను చెప్పను." వకుళమాలిక మూతిబిగించింది.

విజయవర్మ కొంచెంసేపు తటపటాయించి నెమ్మదిగా—

"నీవన్నది నిజమే! కాని, నీకీ విషయం ఎలా తెలిసింది?" అన్నాడు.

"మీ హస్తరేఖలే చెబుతున్నాయి" అన్నది కొంచెం కొంటెగా.

"నా హస్తరేఖలవల్ల భాగ్యభోగాలు కొంతవరకు తెలుసుకోవచ్చు. అంతేకాని నా పేరెలా తెలిసింది?"

"నగరంలో కొందరికి మీ వృత్తాంతం కర్ణాకర్ణిగా తెలిసిపోయింది."

జయాపీడు డీ మాటలు విని మ్రాన్పడిపోయాడు.

"నగరంలో ఈ సంగతి ఎలా తెలిసిందో?"

"మీరా సింహాన్ని సంహరించినప్పుడు మీ మోచేతి కవచందాని కోరలలో చిక్కుపడిపోయింది. మరునాడు రాజభటులా కవచం పరిశీలించారట, దాని లోపలి భాగంలో మీ నామధేయం కనబడినదట! ఇప్పటికయినా యథార్థం తెలియజేస్తే మీ ప్రాణ సంరక్షణ కేదైనా ఉపాయం ఆలోచించవచ్చు, ఆ పైన తమ దయ" అని ఎంతో జాలిగా ఆమె అతనికేసి చూసింది. జయాపీడుడిక నిజంకప్పిపుచ్చడంవల్ల ప్రయోజనం లేదని ఆమెతో తన విషయం అంతా ఆమూలాగ్రంగా పూసగుచ్చినట్లు చెప్పివేశాడు. అతడామెతో చెప్పిన స్వీయవృత్తాంతం ఇది:

కాశ్మీర చక్రవర్తి జయాపీడదేవుడు రాజ్యాధికారం చేజిక్కించుకొన్న కొన్ని నెలల్లోనే తన రాజ్యానికి దక్షిణదిశలో ఉన్న రాజుల నందరినీ జయించవలెనని నిశ్చయించి సైన్యాలతో దక్షిణ దిగ్విజయ యాత్రకు బయలుదేరాడు.

అతడా సైన్యాలతో కలిసి కాశ్మీర రాజధాని సింహద్వారందాటి పోతూంటే పౌరులందరూ ముక్తకంఠాలతో జయ జయ ధ్వానాలు చేశారు. జయాపీడుని పితామహుడు లలితాదిత్యుడు కూడా ఒకసారి ఈ విధంగా దిగ్విజయ యాత్రకు బయలుదేరాడు. సేనానాయకులలో వృద్ధులు కొందరా నాటి వైభవం అంతా జయాపీడునికి కన్నులకు కట్టినట్లు వర్ణించి చెప్పారు. అప్పుడు లలితాదిత్య చక్రవర్తి సపాద లక్ష కర్ణీరథాలతో దిగ్విజయయాత్రకు బయలుదేరాడనీ; తమకిప్పుడు ఎనభై వేల కర్ణీరథాలే ఉన్నాయనీ, అయినా తమయోధులు పూర్వపుయోధుల కంటె శస్త్రవిద్యలో ఆరితేరినవారనీ, అందుచేత నాటికంటే నేడే దిగ్విజయం సులభతరం కాగలదనీ వారతనికి సవినయంగా విన్నవించారు.

జయాపీడుడా సేనావాహినితో క్రమక్రమంగా కాశ్మీర రాజ్యానికి దక్షిణ భాగంలో ఉన్న రాజుల నందరినీ జయించివేశాడు.

కాని క్రమక్రమంగా ఆ సేనావాహిని ఇంకా ముమ్ముందుకు చొచ్చుకుపోయినకొద్దీ ఆ సైన్యం చాలావరకు తరిగిపోయింది. మార్గంలో జరిగిన ఘోర యుద్ధాలలో చాలామంది సైనికులు సమరభూమిలో మరణించారు.

క్రమక్రమంగా గౌడదేశం సరిహద్దులో ప్రవేశించేసరికి సైన్యంలో మిగిలినవారు పాతికవేలమందికంటె ఎక్కువలేరు. ఇంతలో కాశ్మీర రాజ్యానికి జ్ఞాతులవల్ల కొంత అలజడి కలిగే సూచనలు కనిపించాయి. మిగిలిన సైన్యంలో సగానికిపైగా రాజధాని సంరక్షణకోసం తిరిగి కాశ్మీర రాజ్యానికి తరలిపోయింది.

ఇక సైన్యం గౌడ రాజధాని పౌండ్రవర్ధన నగరం సమీపించేసరికి దానిలో మిగిలిన సైనికులంతా కలిసి పదివేలమందికంటె ఎక్కువలేరు. అయినా ఆ సైన్యంతో పౌండ్రవర్ధన నగరం ముట్టడించి తీరాలని జయాపీడుడాజ్ఞాపించాడు. కాని మహాసేనాధిపతి దేవశర్మ దాని కంగీకరించలేదు. సైన్యంలో చాలామంది రహస్యంగా స్వదేశానికి పారిపోతున్నారనీ, మిగిలిన సైనికులుకూడా స్వదేశానికి మరలిపోవడానికి తహ తహ పడుతున్నారనీ, ఈ విషమ ఘట్టంలో పౌండ్రవర్ధన నగరంపై దండెత్తిపోవడం ప్రమాద హేతువనీ విన్నవించాడు.

"మీరంతా ఇంతటి పిరికిపందలని తెలిసిఉంటే నేనీ దిగ్విజయయాత్ర సంకల్పించి ఉండకనే పోదును!" అన్నాడు జయాపీడుడు. దేవశర్మ జయాపీడునికి బాల్యమిత్రుడు. అందువల్లనే అతని శిరస్సింతవరకు సురక్షితంగా నిలబడి ఉన్నది. లేకపోతే ఈ పాటి కరవాలాగ్రం మీద తాండవం చెయ్యవలసినదే!

"మనం స్వదేశం విడిచి చాలా దూరం వచ్చివేశాము. సైన్యానికి సంభారాలు సన్నగిల్లిపోయాయి. సైనికులంతా నిరుత్సాహులై ఉన్నారు. ఇక మిగిలి ఉన్న బలగం చాలా స్వల్పం! మన కెదిరి బలం ఎంత ఉన్నదో తెలియదు. ఇప్పుడు యుద్ధం బహు ప్రమాదకరం. ఆ పైన మరి దేవరవారి చిత్తం!" అన్నాడు దేవశర్మ.

"మీవంటి భీరువులతో కలిసి దండెత్తడం నాకే సిగ్గుచేటు! నేనొక్కడనే నా భుజబలంతో పౌండ్రవర్ధన నగరం జయించివేస్తాను. మీరంతా రాజధానికి తిరిగిపోవచ్చు!" అన్నాడు జయాపీడుడు. మహాసైన్యాధిపతి తెల్లబోయాడు. "వెంటనే దండెత్తిపోవలసిందని సేనాధిపతులకాజ్ఞ పంపిస్తున్నాను!" అన్నాడు దేవశర్మ తల వంచి.

"వల్లకాదు! నేనొక్కడనే జయించుకొని వస్తాను!" అని గర్జించాడు జయాపీడుడు. దేవశర్మ జయాపీడదేవునికి బాల్యస్నేహితుడే! కాని ప్రభువర్యుల దురహంకారానికి అడ్డుపడడం ఆత్మశ్రేయస్కరం కాదని గ్రహించి ఇక ఏమనడానికీ పాలుపోక తల వంచుకుని మాట్లాడకూరుకున్నాడు.

మరునాటి రాత్రివేళ జయాపీడుడు హఠాత్తుగా తన గుడారంలో అదృశ్యుడైనాడు. అతడేమైనదీ పరిచారకులకు కూడా తెలియదు! కొన్ని అమూల్య రత్నహారాలు, కవచము, ఖడ్గము మాత్రమే కూడా తీసుకుపోయాడు. ఇక దేవశర్మ కేమీ పాలుపోక జయాపీడుని పునరాగమనం నిరీక్షిస్తూ ఆ పరిశిష్ట సైన్యంతో బాటక్కడే ఉండిపోయాడు. జయాపీడుడు మారువేషంతో పౌండ్రవర్ధన నగరంలో ప్రవేశించాడు. అప్పటి నుంచీ ఆ నగరంలో విజయవర్మగా మారిపోయాడు. ఏమైనా సరే! పౌండ్రవర్ధన నగరం స్వాయత్తం కానిదే కాశ్మీరరాజ్యంలో తిరిగి అడుగు పెట్టకూడదని కార్తికేయ దేవాలయంలో దేవసేనాని కుమారస్వామి సన్నిధిని ఘోర శపథం పట్టాడు! ఆ ప్రతిజ్ఞ నెరవేరేవరకూ తదితర భోగవినోద గోష్ఠీ ప్రసంగాలన్నీ పూర్తిగా విసర్జించివెయ్యాలని కూడా నిశ్చయించుకొన్నాడు. అదే అప్పటివరకూ అసిధారావ్రతంగా పరిపాలించాడు. ఆ విషయాలన్నీ ఆ మూలాగ్రంగా ఆమెకు తెలియజేశాడు.

విషయాలన్నీ విన్న తరువాత వకుళమాలిక మరి తన కన్నులే నమ్మలేకపోయింది! తాను, కమల సందేహించింది నిజమే అయింది! వకుళమాలిక మొట్టమొదటగా అతనిని చూచినపుడే అతడెవడో రాజబంధువో, మరే మహాపురుషుడో అయిఉండవచ్చునని ఊహించింది. అది ఊహించినదానికంటే ఎక్కువగానే నిజమయింది! "ఆహా ఎంతటి మహత్తరమైన

సంఘటన!" అని అదేపనిగా ఆశ్చర్యపోయింది వకుళమాలిక. అంతలో హఠాత్తుగా ఆమెకొక ఆలోచన తట్టింది. వెంటనే హడలిపోతూ ఇలా అడిగింది:

"ఒకవేళ మీ సంగతి మా జయంత మహారాజు చెవిని పడితే మరి మీకు ప్రాణాపాయం కాదా?"

"ఈ పాటికీ వార్త ఆయనకు అందే ఉండవచ్చును" అన్నాడు జయాపీడుడు ముక్తసరిగా. అంతేగాని ఎక్కడా తొణకలేదు. 'ఎంత గుండె నిబ్బరం!' అనుకున్నది వకుళమాలిక. వెంటనే ఇలా అంది:

"మీరిక ప్రచ్ఛన్న వేషం ధరించి తల దాచుకోక తప్పదు! లేకపోతే మీ ప్రాణాలకే ముప్పు రాగలదు!"

"అవునులే. కాని మరి గత్యంతరం!"

వకుళమాలిక తొందరగా ఏదో సలహా చెప్పిందేగాని తీరా ఎలాగ అతనిని దాచివెయ్యాలో ఆమెకు స్ఫురించలేదు. చిట్టచివరి కేమీ పాలుపోక, "పోనీ, మా భవంతి నేల మాళిగలో తలదాచుకుంటే!" అంది. జయాపీడుడు కొంతసేపాలోచించి—

"లేకపోతే నర్తకి వేషం ధరించి నీ ఎదుట నృత్యం చేస్తే"— అన్నాడు. వెంటనే విరగబడి నవ్వడం మొదలుపెట్టాడు. వకుళమాలిక అతని ధోరణి చూచి నిర్ఘాంతపోయి "మిన్ను విరిగి మీదపడుతున్నా, ఏమిటీ నిర్లక్ష్యం!" అన్నది.

"పడితే పడనీ!"

"దయఉంచి, నా ప్రార్థన కొంచెం మన్నించరా!"

"ఇక ఇప్పుడింతకంటె చేయగలిగిందేమీ లేదు." అన్నాడు జయాపీడుడు.

ఇంతలో కమల వగర్చుకొంటూ అక్కడికి వచ్చి తొందర తొందరగా వకుళమాలిక చెవిలో ఏమేమో చెప్పి మెరుపులా తిరిగి వెళ్ళిపోయింది. జయాపీడుడు వకుళమాలిక కేసి చూసి బొమముడి విరిచాడు. వకుళమాలిక ముఖం వెలవెలబోయింది. గజగజ వణికిపోతూ—

"రాజసైనికులు మా ప్రాసాదం చుట్టు ముట్టారు, మహామాత్యులు

లోపలికి వస్తున్నారట!...మీ రిప్పటికైనా నేలమాళిగలో—" అని ఏదో చెప్పబోయింది.

జయాపీడుడు క్షణంలో పక్కనే వేలాడుతున్న ఖడ్గం చేతధరించి చరచరా భవంతి సింహద్వారంవైపు వెళ్ళబోయాడు. వకుళమాలిక కళ్ళమ్మట కన్నీటిధారలు ప్రవహించాయి. అతని రెండు చేతులూ పట్టుకొని సాహసించవద్దని పరిపరి విధాలుగా బతిమాలింది. మొదట అతడు కొంత నెమ్మదిగా ఆమెతో చెప్పిచూచాడు. ఆమె అతనికి దారి ఇచ్చేటట్లు కనబడలేదు. పైగా రెండు కాళ్ళూ పట్టుకొని ప్రాధేయపడడం మొదలు పెట్టింది. ఒక్కసారిగా అతడు ఆమెపట్టు విడిపించుకొని చరచరా సింహద్వారంవైపు వెళ్ళిపోయాడు. వకుళమాలిక దిగాలుపడి అక్కడే కూలబడిపోయింది.

6

సింహాన్ని సంహరించిన వీరుని కవచం లోపల జయాపీడచక్రవర్తి నామధేయం కనపడినదని తెలియగానే పౌండ్రవర్ధన నగరం అంతటా దావాగ్ని దరికొన్నట్టయింది. కొంతకాలంనించీ జయాపీడచక్రవర్తి తన అపార సైన్యాలతో దండెత్తనున్నాడని గ్రహించి గౌడరాజు జయంతదేవు డాత్మరక్షణకోసం యుద్ధసన్నాహాలు చేస్తూనే ఉన్నాడు. అయితే గౌడరాజ్యం చాలా చిన్నది. కాశ్మీరచక్రవర్తి జయాపీడుని మహాసైన్య వాహినికీ, గౌడరాజు జయంతదేవుని స్వల్పసైన్యానికీ హస్తిమశకాంతరం. అయినా జయంతదేవుడు యథాశక్తిగా యుద్ధసన్నాహాలు చేయిస్తూనే ఉన్నాడు. అంతలో ఒక యోధుడతి రహస్యంగా వచ్చి జయంతదేవుని కా మోచేతి కవచంలోని నామాక్షరాలు చూపించాడు. దానితో జయాపీడుడు మారువేషంతో పౌండ్రవర్ధన నగరంలో ప్రవేశించిన విషయం స్పష్టపడిపోయింది. ఆ వార్త జయంతదేవునికి తెలియజేసిన యోధుని మూలంగా కూడా అది కర్ణాకర్ణిగా నగరం అంతటా పాక్కిపోయింది. దానితో పౌరులలో కూడా ఆ అలజడి బాగా వ్యాపించిపోయింది.

ఆ పరిస్థితులలో జయంతదేవుని కేమీ పాలుపోలేదు. మహామాత్యునితో కలిసి రెండు మూడు రోజులా విషయంలో మథనపడ్డాడు. జయాపీడుడు దేవదాసి వకుళమాలికభవంతి వసతిగృహంలో ఉన్న విషయం గూఢచారులు పసిగట్టివేసి, ఆది నెమ్మదిగా మహామాత్యుని చెవిలో వేశారు. జయంతదేవుడు వెంటనే జయాపీడుని బంధించివేస్తే తమ దేశానికా ఉపద్రవం తొలగిపోగలదని ఆలోచించాడు. జయాపీడుని సంహరించివేస్తే అతని సైన్యం ఆవిషయం తెలిసికొని కాశ్మీరదేశానికి పారిపోవచ్చు! అదే జయంతదేవుని ఎత్తు!

కాని వృద్ధ మంత్రి దాని కంగీకరించలేదు. అంతమాత్రంచేత తనకు దండయాత్రభయం తొలగదనీ, కాశ్మీరసైన్యం ఆ తరవాతనే తమపై దండెత్తి నగరం యావత్తూ భస్మీపటలం చేసివెయ్యవచ్చుననీ అతని భయం! ఈలోగా మరికొంత సైన్యం కాశ్మీరదేశాన్నుంచి గౌడదేశానికి రావచ్చును. ఆవిధంగా తమకూ కాశ్మీరానికీ క్రమక్రమంగా వైరాగ్ని ప్రజ్వరిల్లవచ్చు. ఈ బలవద్వైరంలో చిట్టచివరికి సర్వనాశనమైపోయేది గౌడరాజ్యమే! ఎటుచూచినా మహాప్రమాదమే ఎదుర్కొంటున్నది. అందుచేత జయాపీడుని చంపించివేసినా, బంధించివేసినా చివరికి జరిగే ఫలితం ఒక్కటే! కనక ఈ విషమఘట్టంలో జయాపీడునితో సంధిచేసుకొని ఆవిధంగా తమ రాజ్యం నిలబెట్టుకోవడం తప్ప వేరే ఉపాయమేమీ లేదని మంత్రి ఖచ్చితంగా నొక్కి చెప్పాడు.

జయంతదేవునికి కల్యాణదేవి అనే కుమార్తె తప్ప వేరే సంతానమేమీ లేదు! ఆమెను గౌడరాజ్యానికి సన్నిహితమైనరాజ్యాలుపరిపాలించే రాజన్యుల కెవరికైనా ఇచ్చి వివాహంచేసి ఆవిధంగా తన రాజ్యం దృఢపరుచుకోవాలని అతని సంకల్పం. ఇరుగుపొరుగు రాజ్యాలలో శూరసేనుడనే మహారాజొకడున్నాడు. అతడు జయంతదేవునికి కొంచెం దూరబంధువు. శూరసేనునికి కల్యాణదేవినిచ్చి వివాహంచేస్తే ఆదూరబంధుత్వం బాగా బలిసి దగ్గరపడవచ్చును. అదేజయంతదేవుని ఊహ. కాని ప్రస్తుతం కాశ్మీరసైన్య ప్రమాదం ఒక పెద్ద పెను ప్రళయంలా విరుచుకుపడింది. ఈ మహాప్రమాదం గడిచి బయటపడడ మెలాగ? ముందుగా జయాపీడుని

బంధించివేస్తే తరవాత కూరసేనుని సహాయంతో ఈ ప్రమాదం కొంత వరకు గడిచి గట్టెక్క వచ్చును. జయంతదేవుని ఆలోచన లీవిధంగా సాగిపోయాయి. కాని ఆ మహామాత్యుని కీపంథా నచ్చలేదు.

"మహాప్రభూ! మీరు చెప్పినది ప్రస్తుత ప్రమాదాని కేవిధంగానూ సహాయకారి కాదు," అన్నాడు.

జయంతదేవునికి ఏమి చెయ్యడానికీ పాలుపోక, ఏదోవిధంగా సంధిచేసి తమ ప్రతిష్ఠ నిలబడేమార్గం ఆలోచించవలసిందని అన్నాడు.

అమాత్యుడు అతని వైఖరికి సంతోషించి "బలవంతులతో సంధి జరుగుతూన్నపుడు మనం స్వల్పవిషయాలలో సందేహిస్తూ వెనుకంజ వెయ్యడం కూడనిపని" అన్నాడు.

జయంతదేవు డతని మాటలలో లోపలి అంతరార్థం గ్రహించుకొన్నాడు. కాని స్పష్టంగా ఏదీ తేల్చి చెప్పక మంత్రి ముఖం కేసి చూసి నెమ్మదిగా ఇలాగన్నాడు.

"ఏవిధంగా సంధి జరిగినా నా కభ్యంతరం లేదు! కాని మన రాజ్య ప్రతిష్ఠకు, వంశప్రతిష్ఠకు మాత్రం భంగంకలగ కూడదు. ఆ అప్రతిష్ఠ కన్న వీర మరణమే మేలు!" అన్నాడు.

"ఎంత మాట! నేను మాత్రం దాని కంగీకరిస్తానా! యుద్ధానికి సిద్ధంగా ఉండవలసిందని సేనాధిపతులందరికీ ఆజ్ఞ ఇచ్చి ఇక్కడికి వచ్చాను! నే నా విషయంలో మొట్టమొదటే మేలుకొన్నాను" అన్నాడు మహామాత్యుడు.

మంత్రి కార్యజ్ఞతకు జయంతదేవు డెంతో ఆనందించాడు.

"వ్యవహారం చెయ్యి దాటిపోతే జయాపీడుని నిలుచున్నపాటుగా బంధించివేసి సూర్యాస్తమయానికి పూర్వమే తమ సన్నిధిని నిలబెట్టగలను!" అన్నాడు మంత్రి.

"అదే సరియైన మార్గమేమో!" అన్నాడు జయంతదేవుడు.

"నేను జయాపీడచక్రవర్తి ధోరణినిబట్టి ఈసాయంకాలానికే ఏదో ఒకటి తేల్చివేస్తాను. ఇంతకూ వ్యవహారమేమీ చెయ్యి దాటిపోలేదు!" అన్నాడు మంత్రి.

పిమ్మట అతడొక నూరుగురు అశ్వికయోధులను వెంటబెట్టుకొని వకుళమాలికభవంతి చుట్టుముట్టి తనరాక వకుళమాలికకు తెలియజేశాడు. కమల ఆ విషయమే అతిరహస్యంగా వకుళమాలిక చెవిలో ఊది వెళ్ళిపోయింది. మంత్రికి రాజోచితమర్యాదలు జరిపించవలసిందని చెప్పిఆమె వెంటనే కమలను పంపించివేసింది. అంతలోనే జయాపీడు డాకలిగొన్న పులిలా అక్కడికి బయలుదేరి వెళ్ళిపోయాడు. కమల మంత్రికి సముచిత మర్యాద జరిపి; జయాపీడునికీ మంత్రికీ కొంచెం పరిచయం కలిగించి ఏదో మిషమీద నెమ్మదిగా అక్కడినుంచి వెళ్ళిపోయింది. ఇక అక్కడ జయాపీడుడు, జయంతదేవుని మంత్రి మాత్రమే మిగిలారు.

మొదట మంత్రి తన ప్రసంగం కొంత సౌమ్యధోరణిలో సాగిపోనిచ్చాడు. జయాపీడ చక్రవర్తి కొంచెంసేపా ప్రసంగం విన్నాడు. తరువాత కొంచెం బింకంగా ఇలా అన్నాడు—

"నేనిప్పుడు కేవలం ఏకాకిని! మీరు సైన్యంతో వచ్చారు. అది నేనెరుగుదును. నన్నిప్పుడు నిర్బంధించివేసినా నేనిక చెయ్యగలిగింది ఏమీ లేదు!"

"మేం మా దురుద్దేశంతో ఇక్కడికి రాలేదే!"

"అదే యథార్థమయితే ఆ అశ్విక సైన్యం పటాటోపమేలకో?"

మంత్రికి మరి మాట పెగల్లేదు. ఒక్క నిమిషం మాట్లాడకూరుకుని "ఈ అశ్వికులు కేవలం గౌరవార్థమే నా వెంట వచ్చారు. వీరిని వెంటనే తిప్పి పంపించివేస్తున్నాను" అన్నాడు. వెంటనే లేచి నిలబడి అశ్వికులందరికీ తిరిగి వెళ్ళిపోవలసిందని సంజ్ఞ చేశాడు. క్షణంలో ఆ అశ్వికులంతా తిరిగి వెళ్లిపోతూంటే వారి అశ్వాల పాదఘట్టన ధ్వనులు రాజవీధిలో మారుమోగాయి. తానా అశ్వికబలం వెంటబెట్టుకురావడం వల్ల తన యత్నసాఫల్యానికి కొంత ప్రాతికూల్యం ఏర్పడినదని మంత్రి లోలోపల కొంచెం కించపడ్డాడు. కాని జయాపీడుని కింకా మంత్రి సద్భావం విషయంలో సందేహం తీరలేదు. అతని లోతులు తెలియనిదే ఈ సంధి కంగీకరించడం కేవలం ఆత్మవినాశ హేతువుగా పరిణమించవచ్చునని జయాపీడుని అనుమానం. అందుచేత మంత్రి ననేక విధాలుగా

పరీక్ష చేశాడు. ఆ వృద్ధ మంత్రి కార్యసామర్థ్యాలకోసం అతి వినయంగా అతనికి సముచితమైన ప్రత్యుత్తరాలిచ్చాడు. జయాపీడుని ప్రశ్న పరంపర కొంచెం తీవ్ర ధోరణిలో సాగిపోయింది.

"అయితే—త్రికరణశుద్ధిగా మీరీ సంధి కంగీకరిస్తున్నారా?"

"ఎంతమాట! ఈ ప్రయత్నం అంతా దానికోసమేగదా!"

"అయితే మా సైన్యాలు వెంటనే పౌండ్రవర్ధనంలో ప్రవేశించడానికి మీకేమైనా అభ్యంతరం ఉన్నదా?"

"ఏమీ లేదు! వెంటనే ప్రవేశించవచ్చు. అయితే మీరు మమ్మల్ని కేవలం సామంతరాజులుగామాత్రం పరిగణించకూడదు. నామమాత్రంగా మీకు కొంత కప్పం చెల్లించడానికి మాకేమీ అభ్యంతరం లేదు."

జయాపీడునికి సమాధానంతో కొంత సంతృప్తి కలిగింది. అయినా అతని అనుమానం తీరలేదు. కొంచెంసేపాలోచించి మళ్ళీ మంత్రి పరీక్ష ప్రారంభించాడు:

"జయంతదేవునికి సంతానం ఒక్క కుమార్తె గదా!"

"అవును!"

"ఆమె నామధేయం?"

"కల్యాణదేవి!"

"జయంతదేవులు కాశ్మీర చక్రవర్తితో సంబంధ బాంధవ్యాల కంగీకరిస్తారా?"

వృద్ధమంత్రి ఈ ప్రశ్నతో నిర్ఘాంతపోయాడు. కాని వెంటనే తమాయించుకొన్నాడు: "ఎంతమాట సెలవిచ్చారు! వారిది మహాభాగ్యంగా పరిగణించగలరు. అయితే నేనీ విషయం మా ప్రభువులతో ముందుగా సంప్రదించ లేదు."

"దానికేమి! తరవాత సంప్రదించవచ్చు. కాని సంధికీ, పరస్పర సహకార బాంధవ్యాలకూ ఈ వివాహం అత్యంతావశ్యకం!" అన్నాడు జయాపీడ చక్రవర్తి.

ఆ పైన వృద్ధమంత్రి కొంత లోతుగా ఆలోచించాడు. అలాగే జయాపీడుని ముఖవైఖరి పరిశీలిస్తూ నెమ్మదిగా ఇలా అన్నాడు:

"కామింకా అవివాహితులేగదా!"

"అవును!"

"అయితే మా కళ్యాణదేవి కాశ్మీర పట్టమహిషి కాబోతున్న దన్న మాట! ఎంతటి అదృష్టవంతురాలు!"

"పట్టమహిషీ గౌరవ విషయం మాత్రం నే నంగీకరించలేను."

"ధర్మం ప్రకారం ఆ గౌరవం ఆమెకే చెందవలెను గదా!"

దీనిమీద జయాపీడుడేమీ అనలేదు. అలాగే మౌనం అవలంబించాడు. వృద్ధమంత్రి ఇక ఈ విషయంలో అంతగా నొక్కి నొక్కి ప్రశ్నించడం భావ్యం కాదనుకొని మళ్ళీ ఆ విషయం ప్రసంగించడానికి సాహసించలేదు. జయంతదేవునికి స్వీయవంశ మర్యాద అత్యంత ముఖ్యమైనదని అతనికి తెలుసు. అందుచేత ఇది చివరికి సంధి ప్రయత్నాలకే విఘాతంగా పరిణమించగలదేమోనని అతనికి భయంవేసింది. కాని ఏదో విధంగా ఇది సాధించలేక పోతామా అనే ధైర్యంతో అప్పటికా ప్రయత్నం విరమించివేశాడు. అదీగాక జయంత దేవునితోనూ కొంత సంప్రతించవలసిన అవసరం కూడా ఏర్పడింది. ఇవన్నీ ఆలోచించుకొని వృద్ధమంత్రి సవినయంగా జయాపీడుని దగ్గర సెలవు తీసుకొని వెళ్ళిపోయాడు.

జయాపీడు డేదో తీవ్రంగా ఆలోచిస్తూ నెమ్మదిగా తన వసతి గృహంలోకి వెళ్ళిపోయాడు. ఆ గృహద్వారంలోనే అతనికి వకుళమాలిక ఎదురైంది. అతడు లోపలికి వెళ్ళి విశ్రమించాడు. వకుళమాలిక ఎంతో ఆత్రంగా అతనివైపు చూచింది. జయాపీడుడు మంత్రికీ, తనకూ మధ్య జరిగిన వ్యవహారమంతా ఆమూలాగ్రంగా ఆమెకు తెలియజేశాడు.

ఏక్షణంలోనైనా ఆశ్వీక యోధులు జయాపీడుని బంధించి వెయ్యవచ్చునని ఆమె ఇంతకు పూర్వం భయపడింది. కాని, ఇప్పుడీ కళ్యాణదేవి వివాహ ప్రస్తావన—ఈ సంధి వ్యవహారము వినేసరికి ఒక్కసారిగా ఆమె మనస్సులో అనేక భావాలుదయించాయి. మొట్టమొదట "కళ్యాణదేవి ఎంతటి అదృష్టవంతురాలో!" అని లోలోపల ఎంతో అసూయ పడింది. కాని, జయాపీడుడామెకు పట్టమహిషీ పదవి కంగీకరించక పోవడానికి కారణమేమో ఆమెకు బోధపడలేదు! జయాపీడుని మనఃఫలకంపై మరి ఒక భాగ్యశాలిని ఎవరైనా ఉన్నదేమో!

అతడామెకే ఆ గౌరవపదవి సమర్పించవలెనని నిశ్చయించుకొన్నాడేమో! అందువల్లనే కళ్యాణదేవిని పట్టమహిషిగా అంగీకరించలేదేమో! ఆహా! పురుషుల చిత్తప్రవృత్తు లెంత విచిత్రమైనవి! జయాపీడుని హృదయం చూరగొన్న ఆ సుందరీమణి ఎవరో! ఆమె ఎంతటి అదృష్టవంతురాలో! ఈ విధంగా వకుళమాలిక భావనాపరంపర సాగిపోయింది.

అయితే ఆ అజాత సుందరీమణి మూలంగా ప్రస్తుత సంధి రాయబారాలు భగ్నమైపోవచ్చుననీ, అప్పుడు గౌడ రాజ్యానికే గాక జయాపీడుని ప్రాణానికికూడా అపాయం సంభవించవచ్చుననీ ఆమె భయపడింది. అందువల్ల కేవలం తాత్కాలిక క్షేమ దృష్ట్యా కళ్యాణదేవి వివాహాని కంగీకరించవలసిందని అతన్ని ప్రార్థించడమే అవశ్య కర్తవ్యమనికూడా ఆమె నిశ్చయించింది. వకుళమాలిక అలాగే కనురెప్ప వేయకుండా అతని వైఖరి పరిశీలించి, ఎంతో ఆప్యాయంగా కళ్యాణదేవి వివాహ విషయంలో బతిమాలుకొన్నది:

"కళ్యాణదేవి నీయవలసినదని కోరినవారు మీరేగదా!"

"కావచ్చును! దానికేమి?" అన్నాడు జయాపీడుడు.

"అయితే ఆమెను పట్టమహిషిగా అంగీకరించకపోవడం కేవలం అన్యాయం!"

"నీ వన్నది నిజమే! కాని ఇంతకు పూర్వమే ఆ గౌరవం మరొకరికి అంకితమైపోయింది!"

ఈ సమాధానం వకుళమాలిక హృదయాని కొక శూలంగా నాటింది. కొంతసేపటివరకూ ఏమీ అనలేక తలవంచి కనురెప్పలు వాల్చి మెల్లిగా ఇలా అడిగింది:

"అంతటి అదృష్టవంతురా లెవరో నేను కొంచెం వినవచ్చునా?"

"ఆఁ వినవచ్చును! దీనిలో అంత రహస్యమేమీ లేదు!" ఈ సమాధానంతో వకుళమాలిక కొంచెం నిర్ఘాంతపోయింది.

"అయితే ఆమె పేరు?"

"వకుళమాలిక"

"నేనా?"

"నిజే!"

వకుళమాలిక ఈ మాట నమ్మలేదు.

"పోనీ, పరిహాసానికైనా ఎంతమాట అన్నారు! అదే పదివేలు!"

"పరిహాసం కాదు! నా మాట నిశ్చయమే."

అని జయాపీడు డామెను కౌగలించుకో బోయాడు.

ఆమె అతనికి కొంతదూరంగా తొలగిపోయి, ముక్కుమీద వేలు వేసుకొని కొంచెం హేళనగా నవ్వింది.

"ఇంకా మీ ప్రతిజ్ఞ నెరవేరలేదు. మరిచిపోయారా?" అన్నది.

"మరిచిపోలేదు—కాని ప్రతిజ్ఞ నెరవేరినట్లే!"

అని జయాపీడుడు మళ్ళీ ఆమెను కౌగలించుకోబోయాడు.

"రాజకుమార్తెను పట్టమహిషిగా అంగీకరించినప్పుడుగాని అది నెరవేరేది! అంతవరకు నే నస్పృశ్యనే!"

అని వకుళమాలిక అతనికి దొరకకుండా తప్పించుకొని అక్కడినించి వెళ్ళిపోయింది. ఆ ఆఖరి మాట జయాపీడుని హృదయంలో నాటుకుపోయింది.

ఆమె వెంటనే తన శయ్యాగృహంలో ప్రవేశించి, కమలతో ఆనాటి వృత్తాంతం అంతా మొదటినించీ పూసగుచ్చినట్లు చెప్పివేసింది.

7

మహామాత్యుడు వెంటనే జయంతదేవుని భవనానికి వెళ్ళి, తనకూ జయాపీడునికీ మధ్య జరిగిన సంధి రాయబార వ్యవహారాలన్నీ సవిస్తరంగా నివేదించాడు. జయంత దేవుడు ఆ వృత్తాంతం అంతా విని చాలా సంతోషించాడు. జయాపీడదేవుని సైన్యాలు వెంటనే పౌండ్రవర్ధన నగరంలో ప్రవేశించడానికీ, కాశ్మీర చక్రవర్తికి నామమాత్రంగా కప్పం కట్టడానికీ అంగీకరించాడు. కల్యాణదేవిని జయాపీడుని కిచ్చి వివాహం చెయ్యడానికికూడా అభ్యంతర మేమీ చెప్పలేదు. కాని ఆమెకు పట్టమహిషీ గౌరవం లేకపోవడం అతనికి సుతరామూ నచ్చలేదు. ఇన్ని విధాలుగా తాము సామరస్య మార్గం అవలంబించి సంధికి ఒడంబడినా

జయాపీడ చక్రవర్తి ఆమె పట్టమహిషీ గౌరవాని కంగీకరించకపోవడం అతనికి ఎంతో అవమానకరంగా తోచింది. అందుచేత ఏమైనా ఈ విషయానికిమాత్రం తా నెంతమాత్రమూ అంగీకరించేది లేదని ఖచ్చితంగా చెప్పివేశాడు. వృద్ధమంత్రి చిన్న విషయాని కింతగా పట్టు పట్టడంవల్ల సంధి వ్యవహారం పూర్తిగా బెడిసిపోవచ్చునని జయంత దేవునికి విస్పష్టంగా చెప్పివేశాడు.

అయినా అత డా విషయాని కంగీకరించలేదు. వృద్ధమంత్రి తిరిగీ జయాపీడుని సన్నిధికి వచ్చి అతనితో ఆ విషయం ప్రస్తావించాడు. జయాపీడు డామెను వివాహమాడడానికే అంగీకరిస్తున్నాననీ, ఇక పట్ట మహిషీ గౌరవవ్యవహారం తనతో ప్రస్తావించవద్దనీ నిష్కర్షగా చెప్పి వేశాడు. చక్రవర్తి కది మొట్టమొదటి వివాహమనీ, అందువల్ల ఆ గౌరవం కళ్యాణదేవికే చెందడం ధర్మసమ్మతమనీ, అలా కాని పక్షంలో అది అనూచానమైన ధర్మసంప్రదాయానికే వ్యతిరేకమనీ మంత్రి తిరిగి అనేక విధాలుగా జయాపీడ చక్రవర్తికి విన్నవించాడు. కాని ఏమీ ప్రయోజనం కలగలేదు. మంత్రి కీ వ్యవహారం అంతా మొదటికి వచ్చిందనీ, ఇక యుద్ధంతప్ప వేరే గత్యంతరమేమీ లేదనీ భయం వేసింది. అయినా పై పై కేమీ తొణకకుండా జయాపీడునిదగ్గర సెలవు తీసుకుని తన భవనానికి వెళ్ళిపోయాడు.

ఆ రాత్రి రాత్రి అంతా ఈ వ్యవహారంలో తల బద్దలు కొట్టుకోగా కొట్టుకోగా తెల్లవారుఝామున అతనికొక ఆలోచన స్ఫురించింది.

ఆ మరునాడు వెంటనే ఒక కర్ణీరథంలో ఒక పరిచారికను వకుళ మాలిక భవంతికి పంపించి, అతి రహస్యంగా ఆమెను తన ప్రాసాదానికి తోడ్కొని రావలసిందని చెప్పి అలాగే ఆమె రాకకోసం నిరీక్షిస్తూ నిలుచున్నాడు.

పౌండ్రవర్ధన నగరం కార్తికమాస సూర్యోదయ కాంతులలో అప్పుడప్పుడే మేలుకొంటున్నది. మంత్రి భవంతిచుట్టూ కలకలలాడే ఉద్యాన వనంలో రంగురంగుల సీతాకోక చిలుకలు ప్రాతఃకాల స్వర్ణ కాంతులలో ఎగురుతూ చిత్ర విచిత్రంగా మెరసిపోతున్నాయి. ఆ

ఈ ఉద్యానవనం అంతా సూర్యోదయకాంతి ప్రవాహంలో తలమునకలై ఓలలాడుతున్నట్లు స్ఫురించింది.

కొంతసేపటికి వకుళమాలిక కర్ణీరథం దిగి మెల్లగా మంత్రి గృహంలో ప్రవేశించింది. మంత్రి ఆమె లోపలికి రాగానే ఎంతో ఆప్యాయంగా గౌరవించాడు. ఆ అపూర్వ గౌరవం ఆమెకెంతో అపురూపంగా కనిపించింది. ఇక అక్కడ వృద్ధమంత్రి, వకుళమాలిక తప్ప ఎవరూ లేరు. అతడు లోలోపల ఏదో ఆలోచిస్తూ క్షణకాలం ఆమె ముఖవైఖరి పరిశీలించాడు. ఈ వేళ ఆమె సౌందర్యం ద్విగుణీకృతమై పోయినట్లు మెరిసిపోతున్నది.

మంత్రి, చెప్పవలసినంతవరకు ఆమెకు జయాపీడుని వృత్తాంతం తెలియజేశాడు. అదంతా చాలావరకు ఆమెకు తెలిసిందే. ఆమె తనకు తెలిసిన వృత్తాంతం కూడా కొంతవరకు అతనికి తెలియజేసింది. అంతేగాని తన అనురాగ వృత్తాంతమేమీ అతనికి తెలియనీయకుండా గుంభనగా దాచివేసింది. జయాపీడుని వైణిక విద్వత్తు విని వీణావాద్యంలో విశేషాలు గ్రహించడానికే తన భవంతికి ఆహ్వానించాననీ, మొట్టమొదట అతడు కాశ్మీర చక్రవర్తి అన్న రహస్యం తనకేమీ తెలియదనీ అన్నది.

వృద్ధమంత్రి ఈ కథ అంతగా నమ్మలేదు. కాని అది పూర్తిగా నమ్మినట్లే నటించాడు. జయాపీడుడు కల్యాణదేవిని పట్టమహిషిగా స్వీకరించపోవడానికి కారణం కనుక్కోవాలనీ, ఆ విషయంలో ఆమె సహాయపడగలదనీ అతడాశించాడు. కాని ప్రయోజనమేమీ కలగలేదు.

"ఏమైనా ఈ వ్యవహారంలో నీ చాకచక్యము, సాహాయ్యమూ చాలా అవసరం" అన్నాడు మంత్రి నిశ్చలంగా ఆమెకేసి చూసి.

"నేను కేవలం అబలను. నేనేమి చెయ్యగలను?"

"గౌడరాజ్యం అంతా చాలా విషమసంధిలో పడిపోయింది. ఈ సమయంలో మమ్మల్ని ఉద్ధరించగలిగినదానవిక నీ వొక్కతెవే!"

"మన మహారాణీ విషయంలో అంత పట్టుపట్టవలసిన అవసరమేమి కలిగింది? జయాపీడులు కల్యాణదేవిని వివాహమాడడానికి అంగీకరించారు కదా!"

"అది నిజమే! కాని పట్టమహిషిగా అంగీకరించడం లేదు. అది మన రాజవంశానికెంతటి అగౌరవం! ఇలాంటి విడ్డూరమెన్నడైనా, ఎక్కడైనా జరిగిందా?!"

"నిజమే! మరి జయాపీడులామెను పట్టమహిషిగా అంగీకరించేది లేదని భీష్మించుకొని కూర్చున్నప్పుడు ఇక గత్యంతరమేమిటి?"

"గత్యంతరం లేకేమి?– నీవొకసారి ఆయనతో నొక్కి చెప్పాలి."

"నేనా?"

"అవును, నీవే!"

"నా కాయనదగ్గర అంతటి చనువు లేదే!"

మంత్రి ఆమె తనతో అన్ని విషయాలూ మనసు విడిచి ప్రసంగించడం లేదనీ, కాని ఆమెకు జయాపీడునితో కొంత సన్నిహిత పరిచయం ఉండవచ్చునని గ్రహించివేశాడు. అంతేగాని అంతకంటె లోతుగా అతని ఆలోచన పోలేదు. అయినా అది పైకి వ్యక్తం కాకుండా నెమ్మదిగా ఇలా అన్నాడు:

"వకుళా! ఇటు చూడు. నావంటి వృద్ధులనే నీ సౌందర్యం ఉక్కిరిబిక్కిరి చేస్తూంటే! మరి తరుణులమాట వేరే చెప్పాలా!"

ఆ చలోక్తితో వకుళమాలిక చెక్కిళ్లెర్రబడ్డాయి. ఆమె వెంటనే తలవంచుకొన్నది.

"ఇవి కేవలం నామీద అప్యాయంకొద్దీ అన్నమాటలు. ఇంతకీ మీరీ మాటలెందుకంటున్నారో నాకు తెలియకపోలేదులెండి, కాని నా వారంతటి సులభులు మాత్రం కాదు."

"పోనీ, నీవు యథాశక్తిగా ప్రయత్నిస్తానని మాట ఇస్తే – నాకదే పదివేలు."

"ఎంతమాట! తప్పక ప్రయత్నిస్తాను. కాని అంతగా ఆశ లేదు."

"నాకింకా ఆశపోలేదులే! పౌండ్రవర్ధన ప్రజల యోగక్షేమాలకిక నీవే దిక్కు. మరి ప్రయత్నం నెరవేరలేదనే మాట వినబడకూడదు" తెలిసిందా.

"సరే! తమరిన్నిసార్లు చెప్పాలా? ప్రయత్నించి చూస్తానన్నానుగదా."

"తరతరాలనించీ పౌండ్రవర్ధన మహారాజులు మీకు దేవమాన్యాలిచ్చి గౌరవించారు! కార్తికేయస్వామి గౌడరాజవంశీయుల కులదైవతం! ఇవన్నీ జ్ఞప్తికి తెచ్చుకోవా ఈవేళ!"

"నేనంతటి కృతఘ్నురాలను కాను! వారు నామాట గౌరవించవలెను గదా!" అని చెప్పి వకుళమాలిక తిరిగి వెళ్లబోతూ అతని దగ్గర సెలవు తీసుకుని పది అడుగులు ముందుకు సాగింది.

అంతలో వృద్ధమంత్రికి మళ్లీ ఏదో స్ఫురించింది. వెంటనే ఆమెను తిరిగీ ఇంకొకసారి లోపలికి పిలిచాడు. ఆమె ఎంతో ఆశ్చర్య పడింది. మళ్లీ అతని కెదురుగా వచ్చి నిలబడింది.

"వకుళా! ఈ వ్యవహారంలో నీవు కొంచెం స్వార్థం విడిచి వ్యవహరించాలి!" అన్నాడామె చూపులలో లోతులు గ్రహించి. వకుళమాలిక కొక్కసారిగా చెక్కిళ్లలో కుంకుమధూళి చెలరేగింది. అయినా ఆమె అతి గుంభనగా ఆ భావం పైకి కనబడనీయక అతని ప్రశ్నకు కేవలం ఛలోక్తిగానే ఇలా సమాధానం ఇచ్చింది:

"మాకు కావలసింది పరార్థమేగాని స్వార్థం కానేకాదే! అన్నీ తెలిసిన మీరే ఇలాగంటే ఇక నేనేమి చెప్పను!" అని ఆమె కొంటెగా ఒక నవ్వు నవ్వింది.

మంత్రి ఈ ఛలోక్తి అంతరార్థం గ్రహించుకొని ఉదాత్తగా ఒక నవ్వు నవ్వి—

"ఇంతటి ఔదార్యవంతురాలవు గనుకనే ఇంతగా నిన్నీ విషయం అర్థిస్తున్నాను!" అన్నాడు.

మహామాత్యుడంతటి వ్యక్తి ఆ విధంగా అర్థించేసరికి ఆమె కొంచెం మెత్తబడి—

"మీరంతటిమాట అనకూడదు! నా యావచ్ఛక్తి వినియోగించి తప్పక ప్రయత్నిస్తాను." అన్నది.

మంత్రి ఆమె ముఖవైఖరి గమనించి లోలోపల చాలా సంతోషించాడు. తిరిగీ ఆమె అతని దగ్గర సెలవు తీసుకొని తన భవనానికి మరలిపోయింది.

8

వకుళమాలిక తన భవంతికి వచ్చివేసిన తరువాత చాలా సేపటివరకు ఏదో పరధ్యానంగా ఉన్నట్లే కనబడింది. మధ్యాహ్నం కొంచెం సేపు విశ్రమించిన తరువాత కమలను తన శయ్యాగృహంలోనికి పిలిచి మహామాత్యునికీ తనకూ మధ్య నడిచిన వ్యవహారం అంతా పూసగుచ్చినట్లు చెప్పివేసింది. కమల ఈ వ్యవహారం అంతా విని కొంతసేపటిదాకా అలాగే ఆశ్చర్యపోయింది. తరువాత వకుళమాలికతో గట్టిగా ఇలా అన్నది: "ఏది ఏమైనాసరే! నీవే పట్టపురాణివి కావాలి! నీవు కూడా "నేనే పట్టపురాణిని కావాలని భీష్మించుకుని కూర్చో! వ్యవహారం అంతా దానంతట అదే సర్దుకుపోతుంది!"

"ఏమీ సర్దుకుపోదు! చివరికిదంతా చిలికి చిలికి గాలివానగా మారుతుంది. అంతే!"

"ఏమీ భయంలేదు! నామాట నమ్ము! జయాపీడచక్రవర్తి గట్టిగా పట్టుపట్టితే మన మహారాజు లొంగిపోక తప్పదు!"

"ఆయన అలా లొంగిపోయేటట్లు కనబడడంలేదే! చివరికిదంతా యుద్ధందాకా వచ్చి మన ప్రాణాలకు కూడా మోసం వచ్చేటట్లుందే!"

"పోనీ! అంతవరకు వస్తే అప్పటిమాట చూసుకుందాం లే! ప్రస్తుతానికి నీ పట్టుమాత్రం విడిచిపెట్టకు!"

"నే నేమీ పట్టుపట్టడమే లేదు! కళ్యాణదేవి విషయంలో నా శాయశక్తులా ప్రయత్నం చేస్తానని మహామాత్యులకు మాట ఇచ్చి వచ్చేశాను."

"మంచిపనే చేశావులే గాని, ఇక ఈపైన ఏమీ ఎరగనట్లు మాట్లాడకూరుకో! మళ్లీ మహామాత్యులుగాని పిలిపిస్తే జయాపీడ చక్రవర్తి నామాట ఏమీ చొరనివ్వలేదని చెప్పు - తెలిసిందా?"

"కాని, కమలా! ఇంతా చేస్తే దీనివల్లకలిగే ప్రయోజనం?"

"సరిపోయింది! మళ్లీ మొదటికి వచ్చావా? నీవు కాశ్మీర చక్రవర్తికి పట్టపురాణి వవుతావు!"

వకుళమాలిక కొంచెంసేపాలోచించింది.

"సరేగాని__ఎందుచేతనో నాకీ పట్టమహిషీ పదవి అంటే లోలోపల కొంచెం భయంగానే ఉందే కమలా!"

కమల నిర్ఘాంతపోయి వకుళమాలికతో ఇలాగన్నది.

"అయ్యో! వెర్రిదానా! ప్రభువులు బహు వల్లభులు! ఈ వేళ ఏర్పడిన అప్యాయత, అనురాగము రేపుండవు! నేనెన్నిమాటలు చెప్పినా నామాట లక్ష్యపెట్టకుండా ఉన్నావు. తరవాత చేతులుకాలితే మరి పశ్చాత్తాపపడినా ప్రయోజన మేమీ ఉండదు! జాగ్రత్తగా ఆలోచించుకో! ఆపైన నీయిష్టం!" అని కమల అక్కడినించి వెళ్ళిపోయింది!

వకుళమాలిక కొంచెంసేపు తటపటాయించి, ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచి ఇలాగంది:

"కమలా! అంతటి అనురాగమే అదృశ్యమైపోతే ఇక ఈ భోగభాగ్యాలు, పట్టమహిషి గౌరవాలు నన్ను రక్షిస్తాయా? పోనీలే!"

"సరే! నీ ఇష్టం! విధి విధానం ఎవరు తప్పించగలరు! బాగా ఆలోచించుకో!"

"సరే! నేనేమీ తొందరపడి తప్పటడుగు వెయ్యనులే!"

తరవాత కమల మొహం ముడుచుకొని దురుసుగా అక్కడినించి వెళ్ళిపోయింది.

వకుళమాలిక అక్కడే కూర్చుండిపోయి అనేకవిధాలుగా ఆ విషయాన్ని గురించి మథన పడింది. ఆమెకు కమల చెప్పినదే సరియైన మార్గమేమో అనిపించింది. కాని దానిమూలంగా జయాపీడ, జయంతదేవుల మధ్య యుద్ధమే సంభవిస్తే? చిట్టచివరికి దాని పర్యవసానం ఏమౌతుందో? జయాపీడుడా యుద్ధంలో బందీ అయిపోతే? ఈ విధమైన ఆలోచనలు ఎటూ తెగక, చివరికి అలిసిపోయి ఆమె అక్కడే కొంచెంసేపు కన్ను మూసింది. ఆ సమయంలో ఏదో చిత్రమైనకల ఆమె కళ్ళలో హరివిల్లులా మెరిసినట్లయింది! వెంటనే చిరునవ్వుతో కళ్ళు తెరిచింది. ఆ కల ఆమె కళ్ళల్లో అలాగే మెరిసింది.

లేచి ఎదురుగా సువర్ణదర్పణంలో అలంకారాలు, ముంగురులు చక్కగా సరిదిద్దుకొని నెమ్మదిగా జయాపీడుని వసతిగృహం లోనికి వెళ్ళిపోయింది. అతడక్కడ ప్రశాంతంగా కూర్చుని ఎదురుగా ఉన్న వీణా తంత్రులపై వేళ్ళు నడిపిస్తూ శ్రుతులు సరిచేసుకొంటున్నాడు. సాయంకాల సంధ్యారాగం అతని అంగుళులతో బాటూ వీణాతంత్రులపై నృత్యం చేస్తున్నది. ఆమె నెమ్మదిగా అతని కెదురుగా కూర్చున్నది. ఒక నిమిషంవరకు అత డామె రాక గమనించనేలేదు. తరవాత ఆశ్చర్యంగా ఆమెవైపు చూస్తూ—

"ఇంతలోనే పునర్దర్శనం లభిస్తుందని అనుకోలేదే! ఏదో విశేషం ఉండాలి! ఏమిటి కథ!" అన్నాడు.

ఆమె అతని మాటల కెంతో సిగ్గుపడుతూ "అవును! మీ ఊహ నిజమే! కొంచెం మీ సహాయం కావలసి వచ్చింది!" అన్నది.

"నా సహాయమా?" అని జయాపీడు డాశ్చర్యపోయాడు.

"అవును. మీ మాట సహాయం!"

అతడు ప్రశ్నార్థకంగా కనుబొమలు ముడిచాడు.

"నామాట చెల్లిస్తానని ముందుగా మాట ఇస్తే చెబుతాను!" అని వకుళమాలిక ఒక చిరునవ్వు నవ్వింది. జయాపీడుని కామె లోపలి అభిప్రాయమేమో బోధపడలేదు.

"నీవు ఆజ్ఞాపించడము, నేను తిరస్కరించడమూనా? ఎంత మాట!"

ఈ మాటతో వకుళమాలిక వల్లమాలిన సిగ్గుతో కుంగిపోయింది:

"అయితే అడగనా?"

"ఎందు కంతటి సందేహం! అదేదో అడగకూడదా?"

"మరి మాట తిరిగిపోకూడదు!"

"ముమ్మాటికీ మాట తప్పను! సరే కదా?"

వకుళమాలిక రెప్పవాల్చకుండా, విస్ఫారిత నేత్రాలతో అతనికేసి చూచి, చిరునవ్వు నవ్వుతూ ఇలాగన్నది:

"మీరు కళ్యాణదేవిని పట్టమహిషిగా అంగీకరించాలి! ఇదే నా కోరిక!"

"ఆఁ!" అని జయాపీడు డొక్కపారిగా స్తంభించిపోయాడు. ఆమె ఈవిధంగా ప్రార్థించగలదని అతడు స్వప్నంలోకూడా భావించి ఉండలేదు. అతని ఊహాంచలాల్లో కూడా ఆవిధంగా కోరడానికి కారణమేమో బోధపడలేదు. కొంతసేపటివరకు జయాపీడునికి నోట మాట రాలేదు. చిట్టచివరికి బొమముడి విరిచి___

"నీ విలాగ కోరడానికి కారణం?" అని ప్రశ్నించాడు.

"అది పిమ్మట మనవి చేసుకుంటాను. కాని, ముందు నా కోరిక మన్నించినట్టు వాగ్దానం చెయ్యాలి!"

"కారణ మేమో తెలిస్తేనే గాని ముందుగా వాగ్దానం చెయ్యలేను."

"మొదట చేశారు గదా! అంతలోనే మతిమరుపా?"

"మరిచిపోలేదు. కాని, నేనన్నమాట చెల్లించదలచుకోలేదు."

"ఇది మీకు ధర్మమేనా?"

"ఆఁ. ధర్మమే అనిపించింది."

అతడు అంతటి దృఢ నిశ్చయంతో సమాధానం చెప్పడం ఆమె కెంతో ఆశ్చర్యం కలిగించింది. అయితే, ఆ దృఢనిశ్చయానికి లోలోపల ఎంతైనా సంతోషించింది. అయినా అదిపైకి వెల్లడికానీయక నెమ్మదిగా ఇలా అన్నది:

"కాని, నేను చెప్పే కారణాలు కొంచెం సావధానంగా చిత్తగించాలి."

"సరే కానీ అలాగే!" అన్నాడు జయాపీడుడు.

వకుళమాలిక కొంచెం సందేహిస్తూ___"నేను పణ్యస్త్రీని___" అన్నది.

జయాపీడ చక్రవర్తి ఉవ్వెత్తుగా పెద్దనవ్వు నవ్వి___

"నిజమే! కాని నీవేమో పణ్యస్త్రీ ధోరణిలో ప్రసంగించడమే లేదు! కాని అమాత్యదేవులు కళ్యాణదేవి కేవలం గణిక అన్నట్టుగా వ్యవహరిస్తున్నారు! ఏమి చిత్రం" అన్నాడు. వకుళమాలిక ఆ మాటతో నిర్ఘాంతపోలేదు. ఒక్క చిరునవ్వు నవ్వి ముక్కుమీద వేలుంచి___

"ఎంతమాట? ధర్మ సంరక్షకులని బిరుదు వహించిన మీరే ఇలా

అనడం ఏమీ భావ్యంగా లేదు. మీ రెంత కాదన్నా కులవృత్తిని బట్టి నేను కేవలం గణికనేగదా!" అని తలవంచుకొన్నది.

జయాపీడ చక్రవర్తి ఏమీ చలించలేదు. "అవును. నాకు తెలియక పోలేదు. అయితే?"

"పట్టమహిషీ పదవికి తగను!"

"ఆ అర్హతానర్హతలు నిర్ణయించవలసినదానవు నీవు కాదు!" అన్నాడు జయాపీడుడు ముక్తసరిగా.

అయినా వకుళమాలిక తన పట్టు వదలలేదు.

"అదీగాక మీ పట్టుదలలతో కాశ్మీర గౌడరాజ్యాల మధ్య యుద్ధం కూడా వచ్చేటట్లుంది! నా జన్మదేశానికి చిచ్చుపెట్టాననే ఈ అపవాదం నాకేల?"

దీనితో జయాపీడు డొక్క నిమిషం ఊరుకుని గంభీరంగా ఇల్లాగన్నాడు:

"నీ కోరికకు హేతువేమో నా కిప్పుడు అమూలాగ్రంగా తెలిసి పోయిందిలే. పౌండ్రవర్ధన మహామాత్యులే నీచేత ఈ మాట లనిపిస్తున్నారు. సందేహమేమీ లేదు. ఏది ఏమైనా సరే, ఇక నీవే నా పట్టపురాణివి!"

జయాపీడు డీ విధంగా ఒక్క క్షణంలో జరిగినదంతా ఊహించి చేసినందు కామె లోలోపల చాలా ఆశ్చర్యపడింది. అయినా ఏమీ చలించకుండా ఒక్క చిరునవ్వు నవ్వి నెమ్మదిగా ఇలాగన్నది:

"మీ ప్రాభవాధికారాలతో బెదిరించి వివాహం మాడడానికి నే నేమీ కళ్యాణదేవిని గాను! ఇంతవరకూ నేను సర్వస్వతంత్రురాలనే. ఇక ముందూ అంతే. నా సమ్మతి లేనిదే నన్నెలా పట్టపురాణిని చేస్తారో నేను చూస్తానుగా!"

అని ఆమె బింకంగా మూతి బిగించింది. ఈ సమాధానంతో జయాపీడునికి నోట మాట పెగలలేదు! ఆమె ఈ విధంగా తనపై అధికారం చెలాయించగలదనికూడా అతడనుకోలేదు. అందుచేత బాగా తగ్గిపోయి సానునయంగా ఇలాగన్నాడు:

"సరేగాని వకుళా! ఎందుకు నీకింత పట్టుదల? నీచేత నేనేమీ చేదు మింగించడం లేదుగదా!"

ఆ మాటపై వకుళమాలిక ఒక్క చిరునవ్వు నవ్వింది.

"నిజమే! మీ ఔదార్యం ఎంతటి అగాధమైనదో తెలియనంతటి మూర్ఖురాలను కాను. కాని చిన్నప్పటినించీ నాకు భోగభాగ్యాలకేమీ కొదవలేదు. ఎందరెందరో కుబేరులు నా పాదాక్రాంతులైనారు. అయితే నా జీవితం ఇంతవరకు కొంచెమైనా అనురాగజ్యోతి లేక కేవలం అంధకారబంధురమైపోయింది. మీ దర్శనంతో నాలో ఆ వెలుగు మెరిసింది. నాకదే పదివేలు. మణిపూస చేతికి దొరికినప్పుడు వట్టిగులకరాళ్ళకోసం లేనిపోని ఈ అపవాదులన్నీ నాకేల? ఈ యుద్ధప్రళయానికంతటికీ నేనే కారణమని ఆబాలగోపాలము నన్నెందుకాడిపోసుకోవాలి? నేనీ భోగభాగ్యాలతోను, తుచ్ఛ గౌరవాలతోను, ఈ దేవదాసీవృత్తితోను బాగా విసిగిపోయాను. మీ పాదదాసిగా నాకింత ఆశ్రయమిస్తే చాలు— నాకదే మహాభాగ్యము. నా మాట మన్నించండి." అని ఆమె గద్గద స్వరంతో మరి మాట్లాడలేకపోయింది. ఇక అతడేమనడానికీ పాలుపోక ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచిపెట్టాడు.

ఆమె అతని ముఖవైఖరి గమనించి ఎంతో సంతోషంతో లేచి నిలబడింది.

అతడామెవైపు చూస్తూ మళ్ళీ నిట్టూర్చి, "ఏమైతేనేమి, చివరికి నీవే జయించావులే! నీ యిష్టప్రకారమే కానీ!" అన్నాడు.

వెనువెంటనే ఆమె ద్వారందాకా నడిచిపోయి ఎంతో ఆప్యాయంగా జయాపీడుని వైపు చూసి—

"అమ్మయ్య! ఈ క్షణంతో మీ ప్రతిజ్ఞ నెరవేరిపోయింది!" అన్నది.

"ఏదీ, ఇంతవరకు అది నెరవేరలేదుకదా!"

"కళ్యాణదేవి వివాహమైపోగానే ఇక క్రమక్రమంగా గౌడరాజ్యానికి ఉత్తరాధికారులు మీరేగదా!"

"అవును. నీవన్నది చాలావరకు యథార్థమే! అయితే నీ కోరిక

వల్లనే గౌడరాజ్యం నా హస్తగతమైనది. అందువల్ల గౌడరాజ్యం జయించినది నీవేకాని నేను కాదేమో!"

"కాని మున్ముందుగా నన్ను జయించినవారు మీరే! అందువల్ల ఎలాగైనా చిట్టచివరికి మీ ప్రతిజ్ఞ నెరవేరింది" అన్నది వకుళమాలిక.

జయాపీడుడామె వ్యాఖ్యానంలో అంతరార్థం గ్రహించుకొని తటాలున లేచి ద్వారం దగ్గరకు వెళ్ళి ఆమెను కౌగలించుకున్నాడు. ఆమె కొంచెంసేపు అతని పట్టు తప్పించుకోబోయినట్లు నటించింది. తరువాత "అదిగో కమల! ఎందుకో ఈ వైపు వస్తూన్నది." అని ఆ వైపు చూపించింది. విజయవర్మ ఆ వైపు చూశాడు. అక్కడ కమల కనిపించలేదు. వకుళమాలిక "ఊరికే అన్నాను. ఉత్తది." అని చెప్పి అతని పరధ్యానం ఆసరా చూచుకొని తటాలున అతని కౌగిలి విడిపించుకొని తొందర తొందరగా లోపలికి వెళ్ళిపోయింది.

తరవాత జయాపీడ చక్రవర్తి కళ్యాణదేవిని పట్టమహిషిగా అంగీకరించిన వార్త అంచీలమీద మహామాత్యునికీ, జయంతదేవునికీ చేరిపోయింది. మరునాడు సంధిప్రకారము జయాపీడుని సైన్యాలు పౌండ్రవర్ధన నగరంలో ప్రవేశించాయి. అటుపిమ్మట అచిరకాలంలోనే కల్యాణదేవీ జయాపీడుల వివాహం కూడా జరిగిపోయింది. వివాహానంతరం కాశ్మీర పట్టమహిషి కళ్యాణదేవి దాసదాసీ పరివారంతో భర్తృగృహానికి తరలిపోయింది. వెనువెంటనే వకుళమాలిక కూడా తన పరివారాలతో కాశ్మీరదేశానికి వెళ్ళిపోయింది.

ఇక కమల కూడా ఆమెతో కలిసి వెళ్ళిపోయిందని వేరే ప్రత్యేకంగా వ్రాయనక్కరలేదు గదా!